

לקוטי תורה • פרשת שמיני • מאמר 2

ביאור על לויתן זה כו' הנ"ל

ביאור על "לויתן זה"

הצדיקים הנסתרים, הלויתן ודגי הים, גבוהים יותר בסדר ההשתלשלות; אך העבדים הנושאים בעול המצוות המעשיות, שור הבר, שואבים כוח ממקור גבוה עוד יותר — בכתר. לכן כל אחד מהם מעלה את חברו, ולעתיד לבוא יתגלה שמדרגת העבד עולה על זו של האחר.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shemini/2](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shemini/2)

הנקודה

הצדיקים הנסתרים, הלויִתן ודגי הים, גבוהים יותר בסדר ההשתלשלות; אך העבדים הנושאים בעול המצוות המעשיות, שור הבר, שואכים כוח ממקור גבוה עוד יותר – בכתר. לכן כל אחד מהם מעלה את חברו, ולעיתיד לבוא יתגלה שמדרגת העבד עולה על זו של האחר.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה למאמר הקודם שואל כיצד ייתכן שלשור הבר, הנשמות העובדות באמצעות המצוות המעשיות, יהיה יתרון כלשהו על דגי הים – הצדיקים הנסתרים שנולדו מזיווג אבא ואמא. אדמו"ר הזקן משיב באמצעות משל העופות והבהמות: העופות, המלאכים והנשמות של אהבה ויראה, מתרוממים גבוה יותר; אך לבהמות יש חיות וכוח רבים יותר, כמו לחיות הנושאות את הכיסא, מפני שהן באות מהניצוצות המזוככים של תוהו. נשמות שור הבר הן נשמות מבריא, שנולדו ממלכות דאצילות כנבראים נפרדים, בניגוד לדגים, שאינם יוצאים מן הים. לכוחן יש שורשים עמוקים: מלכות מבררת את הניצוצות של תוהו ותעלה אפילו למעלה מאמא; מלכות היא כתר כסופרים מלמטה, כי הסוף נעוץ בתחילה; והמדות תלויות בעתיקא קדישא, למעלה מן השכל. לכן הבהמות מעלות את הלויִתן בקרניהן, כלומר את מדרגת הכתר. ביאור נוסף: הנשמות הן גם "בת", המקבלת מן התורה באמצעות עול המצוות, וגם "אם", המשפיעה עליה. הלויִתן גבוה יותר, אך לעיתיד לבוא ה' ישרה ב"בת", בעבד.

מבנה

1	השאלה: העוף והבהמה
מדוע יש לשור הבר יתרון כלשהו על דגי הים? הן אצל המלאכים והן אצל הנשמות, העופות מצטיינים במעופם, באהבה וביראה, ואילו הבהמות בחיות ובכוח, עד כדי נשיאת הכיסא.
2	נשמות מבריא, שנולדו ממלכות
כוח הבהמה בא מהבירורים של תוהו. נשמות שור הבר הן נבראים נפרדים שנולדו ממלכות דאצילות בבריא, בניגוד לדגים שבתוך הים; בוחנים את המקורות, ומתברר שמלכות תעלה אפילו למעלה מאמא.
3	שורשן למעלה מן השכל
מלכות היא כתר כסופרים מלמטה, וז"א תלוי בעתיקא קדישא: שורש המדות למעלה מן השכל. לכן האבות הם המרכבה, ושור הבר מעלה את הלויִתן.
4	קרני הבהמות
הבהמות נוגחות את הלויִתן בקרניהן, שהן מדרגת הכתר; הקרן מתרוממת באמצעות המצוות המעשיות; ומחוץ לסדר ההשתלשלות מתהפכים הים והיבשה, כך ששור הבר מעלה את הלויִתן.
5	בת ואם
הנשמות הן "בת", המקבלת מן התורה באמצעות עול המצוות, ו"אם", המשפיעה עליה מהכתר. הלויִתן מקיף את הים, אך לעיתיד לבוא ה' ישרה ב"בת", בעבד.

דגי הים (נוני ימא) נוני ימא

צדיקים נסתרים שעבודתם פנימית, באמצעות עליות וייחודים עליונים. נשמותיהם באות מזיווג אבא ואמא, וכמו דגים אינן יוצאות ממקורן, "העולם הנסתר". הלוייתן הוא הגדול שבהם.

שור הבר (שור הבר) שור הבר

צדיקים גלויים העובדים באמצעות המצוות המעשיות: נשמות שנולדו ממלכות דאצילות בכריאה כנבירים נפרדים, ובכוחו של השור לשאת את העול.

בהמה הגדולה (בהמה רבה) בהמה רבה

מלכות, ששמה "בהמה" עולה בגימטריה 52, כשם ב"ן. היא מבררת את הניצוצות שנפלו בעולמות התחתונים ורועה ב"אלף הרים" שבכריאה.

שבירת הכלים שבירת הכלים

השבירה הקדומה של כלי עולם התוהו, שלא יכלו להכיל את האור הרב שבהם. מה שמתברר מהם נושא כוח רב, והוא מקור כוחן של החיות ושל שור הבר.

אור חוזר אור חוזר

הסדר שבו סופרים את הספירות מלמטה למעלה. בסדר זה מלכות, האחרונה, היא כתר, כי "סופן נעוץ בתחילתן".

בת ואם בת ואם

שני שלבים בקשר שבין ישראל לתורה במדרש: בתור "בת" הנשמות מקבלות מן התורה, ובתור "אם" הן משפיעות עליה.

רעותא דלכא רעותא דלכא

אהבה בלתי מוגבלת, "בכל מאודך", ששורשה בכתר, למעלה ממקור התורה בחכמה: מדרגת הלויתן.

קטע 1 • 11-2

השאלה: העוף והבהמה

1 ביאור על לוי'תן זה¹ כו' הנ"ל

ביאור על "לוי'תן זה" וכו' שנזכר לעיל

זהו ביאור נוסף למאמר שקדם לו, הפותח בפסוק מתהילים קד, כו: "לוי'תן זה יצרת לשחק בו". המאמר הוא דיבר על שני סוגי צדיקים: הנסתרים, "דגי הים", שהגדול שבהם הוא הלוי'תן, והגלויים, "שור הבר", שעובדים את ה' באמצעות קיום המצוות המעשיות; לעתיד לבוא כל אחד מהם "ישחוט", כלומר יעלה, את האחר.

2 הנה ענין שיש יתרון בנשמות שמבחי' נוני ימא על נשמות שמבחי' שור הבר פשוט הוא מאחר שהם

מיחוד או"א [אבא ואימא] והם הנק' אחים וריעים.

הנה, פשוט שלנשמות שמבחינת "דגי הים" יש יתרון על הנשמות שמבחינת "שור הבר", שכן הן נובעות מייחוד אבא ואמא (חכמה ובינה), והן הנקראות "אחים וריעים".

במאמר הראשון הושוו הצדיקים הנסתרים ל"דגי הים" והצדיקים הגלויים ל"שור הבר". אין צורך להוכיח שדגי הים נעלים יותר: נשמותיהם נובעות מייחוד אבא ואמא, המדרגות השכליות חכמה ובינה, והן הנקראות "אחים וריעים".

אך להבין ענין היתרון שיש ג"כ בנשמות שמבחי' שור הבר על בחי' נוני ימא הנה יש להקדים מ"ש במ"א ע"פ והיתה נבלתך למאכל² לכל עוף השמים³ ולבהמת הארץ⁴ כו'

אך כדי להבין במה יש גם לנשמות שמבחינת "שור הבר" יתרון על הבחינה של "דגי הים", יש להקדים את מה שנכתב במקום אחר על הפסוק: "ונבלתך תהיה למאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ" וגו'.

השאלה האמיתית היא דווקא בכיוון ההפוך: במה נשמות "שור הבר" עולות על "דגי הים"? כדי להשיב עליה, אדמו"ר הזקן מביא תחילה הסבר שניתן במקום אחר לפסוק מתוך הקללות שבדברי התוכחה שבספר דברים: "ונבלתך תהיה למאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ".

והענין שכל הקללות הם על הרע דנוגה ופ"י נבלתך לשון נובלות היינו מה שנפל בבחי' נובלות ושכירת הכלים ומעורב תוך הרע דנוגה לו ישאר בו מאומה לעתיד

והענין הוא שכל הקללות מכוונות נגד הרע של נוגה. "ונבלתך" הוא מלשון נובלות [פירות שנשרו]: כלומר, מה שנפל בבחינת נובלות ובשכירת הכלים, והתערב בתוך הרע של נוגה — לא יישאר בו מאומה לעתיד;

בחסידות מפרשים את קללות התוכחה כמכוונות נגד הרע של נוגה, התחום שבו הטוב והרע מעורבים זה בזה. את המילה "נבלתך" דורשים מלשון "נובלות" — פירות שנשרו לפני שהבשילו: הניצוצות הקדושים שנפלו בשכירת הכלים והתערבו בנוגה, לא יישארו שם כלל לעתיד.

אלא ילקטוהו עוף השמים ובהמת הארץ עוף השמים היינו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ועוף יעופף⁵ ועוף זה מיכאל⁶ כו'.

אלא עוף השמים ובהמת הארץ ילקטו אותו. "עוף השמים" הוא על פי מה שאמרו חז"ל על הפסוק "ועוף יעופף": "ועוף זה מיכאל" וכו'.

הניצוצות שנפלו יאספו ויתעלו באמצעות "עוף השמים" ו"בהמת הארץ". העופות הם מלאכים: על המילים "ועוף יעופף" שבסיפור הבריאה אומר הוהר ש"עוף זה מיכאל".

(ועיין בזח"א [בזהר חלק א] בפ' בראשית די"א סע"ב [סוף עמוד ב] ודי"ב ע"א ובע"ה [ובעץ חיים] שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד דרוש ד' מענין עופין כו'. וע' בזח"ג [בזהר חלק ג] בפ' צו דכ"ו ע"ב ובפ' שמעני דל"ט סע"ב [סוף עמוד ב] ובמק"מ [ובמקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות]).⁷

(ועיין בזהר, חלק א, פרשת בראשית, דף יא, סוף ע"ב, ודף יב, ע"א; ובעץ חיים, שער מ"ן ומ"ד, דרוש ד, בענין העופות וכו'. ועיין בזהר, חלק ג, פרשת צו, דף כו, ע"ב, ובפרשת שמעני, דף לט, סוף ע"ב, ובמקדש מלך ובהרמ"ז.)

הסוגריים מפנים למקורות נוספים העוסקים בעופות כמדרגה רוחנית: מקומות בזהר, ועץ חיים של הארז"ל בשער העוסק במ"ן ומ"ד — התעוררות מלמטה והמענה מלמעלה. בקטע הזהר על פרשת שמעני, לפי פירושי מקדש מלך והרמ"ז (רבי משה זכות), "כל עוף כנף למינהו" הם המלאכים הקדושים.

ויש מלאכים שנקראים בהמת הארץ והוא המרכבה פני אריה פני שור⁸ כו' וגם בנשמות בני אדם יש ב' מדריגות אלו שיש נשמות שנק' עוף וכמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] בפ' פינחס (דרי"ז ע"ב)⁹

ויש מלאכים הנקראים "בהמת הארץ", והם המרכבה — "פני אריה", "פני שור" וכו'. גם בנשמות בני האדם יש שתי מדרגות אלו: יש נשמות הנקראות "עוף", כפי שנכתב בזהר, חלק ג, פרשת פינחס (דף ר"ז, ע"ב):

מלאכים אחרים נקראים "בהמת הארץ": אלו החיות הקדושות שבמרכבת יחזקאל, שלהן פני אריה ופני שור. גם בנשמות האדם יש שני סוגים כאלה, והזהר בפרשת פינחס קורא לחלק מהנשמות "עופות".

אשר שם צפרים יקננו^{10, 11} בטוליהון מקננן נשמתיהון דצדיקיא¹² וכ"ה בזהר ח"א [חלק א] בפ' ויצא (דקס"ב סע"ב [סוף עמוד ב])

"אשר שם ציפורים יקננו": כצילם מקננות נשמות הצדיקים. וכך הוא גם בזהר, חלק א, פרשת ויצא (דף קסב, סוף ע"ב).

הזהר דורש את הפסוק "אשר שם ציפורים יקננו" (תהילים קד, יז), שנאמר על ארזי הלכנו, על נשמות הצדיקים המקננות בצילם. גם הזהר בפרשת ויצא דורש את הפסוק על ציפורים המקננות בלכנון הנישא.

ויש נשמות שנק' בהמת הארץ כמ"ש גור אריה יהודה¹³ יששכר חמור גרם^{14,15} כ"י בכור שורו.¹⁶

ויש נשמות הנקראות "בהמת הארץ", כפי שנאמר: "גור אריה יהודה", "יששכר חמור גרם" וכ"י, "בכור שורו".

נשמות אחרות נקראות "בהמת הארץ": בברכות יעקב ומשה השבטים נמשלים לבעלי חיים — יהודה לגור אריה, יששכר לחמור גרם, ויוסף לבכור שור.

והענין שבבחי' א' יש יתרון מעלה בעוף על הבהמה. שהעוף הוא פורח בכנפיו הגבה למעלה באויר משא"כ הבהמה. ובבחי' א' יש יתרון בבהמה על העוף דהעוף זוטרי חיותיה.

ההסבר הוא שבבחינה אחת יש לעוף יתרון על הבהמה: העוף עף בכנפיו גבוה מאוד באויר, בניגוד לבהמה. ובבחינה אחת יש לבהמה יתרון על העוף, שכן חיותו של העוף מועטה.

לכל אחד מהם יש יתרון משלו. העוף נוסק גבוה באויר, כפי ששום בהמה אינה יכולה; אך חיותו של העוף מועטה, ואילו חיותה של הבהמה רבה.

ולכן הכשרו¹⁷ בסימן¹⁸ א' אבל הבהמה חיותה רב ועד"ז יובן למעלה דבחי' המלאכים שנק' עוף השמים לכן הכשר העוף נעשה [בשחיטה] באמצעות [חיתוך] סימן אחד, ואילו חיותה של הבהמה רבה. ובאותו אופן יובן למעלה: בחינת המלאכים הנקראים "עוף השמים",

חיותו המועטה של העוף באה לידי ביטוי בהלכות שחיטה: הגמרא מלמדת שעוף מוכשר על ידי חיתוך אחד משני הסימנים, קנה הנשימה או הוושט, ואילו בבהמה צריך לחתוך את שניהם. אותה הבחנה קיימת גם "למעלה", בעולמות הרוחניים, החל במלאכים הנקראים "עוף השמים".

וכן הנשמות שמבחי' זו יש להם יתרון שיוכלו לעוף ולעלות בעילוי עד רום המעלות ע"י הגדפין אהוי"ר [אהבה ויראה]

וכן הנשמות שמבחינה זו, יש להן יתרון בכך שהן יכולות לעוף ולהתעלות מעלה מעלה, עד רום המעלות, באמצעות הכנפיים — אהבה ויראה.

מלאכים ונשמות מסוג ה"עוף" יכולים לעוף כלפי מעלה ולהתעלות מדרגה אחר מדרגה, עד למרומים הגבוהים ביותר. כנפיהם הן אהבה ויראה, שני הרגשות המרוממים את עבודת ה' של הנשמה.

(וע' מענין העפיפה בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' שמיני ד' ט"ל סע"ב [סוף עמוד ב] ועמ"ש עוד מענין בחי' העופות בפ' בהעלותך סד"ה אם את כל דגי הים¹⁹ כו')

(ולענין התעופה, ראו Ramaz on Parshas Shemini, folio 39, end of side b; וכן ראו עוד על בחינת העופות ב-Parshas Beha'aloscha, at the end of the discourse beginning "If all the fish of the-sea" (כו').)

ההערה שבסוגריים מפנה את הקורא ל-Ramaz on the Zohar's passage in Shemini, להרחבה על "תעופה", ולמאמר "If all the fish of the-sea" ב-Likkutei Torah on Beha'aloscha, שבסופו נדונה בחינת העופות.

ויש ג"כ יתרון מעלה בבחי' המלאכים ונשמות הנק' בהמת הארץ שכחם רב וגדול וכמ"ש בחיות המרכבה והחיות נושאות את הכסא^{20, 21} כו' הרי שכחם עצום להיות נושאות את הכסא ועל הכסא כמראה אדם²² כו'.²³

ויש גם יתרון בבחינת המלאכים והנשמות הנקראים "בהמת הארץ": כוחם רב וגדול. וכך נאמר על חיות המרכבה: "והחיות נושאות את הכיסא" וכו'. מכאן שכוחן עצום, עד שהן נושאות את הכיסא, ועל הכיסא — "כמראה אדם" וכו'.

ל"בהמת הארץ" יש יתרון מסוג אחר: כוח רב. חיות המרכבה "נושאות את הכיסא", ועל הכיסא נמצא "כמראה אדם", ולכן כוחן עצום.

קטע 2 • 31-4

נשמות מבריא, שנולדו ממלכות

3 והנה ממוצא דבר מבואר דעם היות שבחי' עוף יש בו יתרון בחי' העפיפה לעלות בעילוי כו' עכ"ז [עם כל זה] יש ג"כ יתרון עצום לבחי' בהמת הארץ ברוב הכח שבהם.

והנה, ממה שנאמר עד כאן מתברר שאף שלבחינת העוף יש יתרון בכוח התעופה, המאפשר לו לעלות מעלה אחר מעלה וכו', בכל זאת יש יתרון עצום גם לבחינת בהמות הארץ, בריבוי הכוח שבהן.

המשל מראה שיתרונן של העוף הוא בתעופה, בעלייה מעלה מעלה. לבהמת הארץ יש יתרון עצום משלה: כוח רב.

ובמ"א נת' [נתבאר] דהכח הזה בחיות המרכבה להיות נושאות את הכסא היינו לפי שהן ממה שנתברר משב"כ [משבירת הכלים] שהוא מעולם התהו כו' ששם הי' [היה] ריבוי האור כו' במקום אחר הוסבר שכוחן של חיות המרכבה לשאת את הכיסא נובע מכך שהן ממה שהתברר משבירת הכלים, השייכת לעולם התהו וכו', שבו היה ריבוי אור וכו'.

אדמו"ר הזקן הסביר במקום אחר מדוע יש לחיות המרכבה כוח לשאת את הכיסא: מקורן במה שהתברר מתוך שבירת הכלים. הכלים הללו שייכים לעולם התהו, שבו האור היה רב מכדי שהכלים יוכלו להכילו; ומה שנברר משם נושא כוח גדול זה.

ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] דמה"ט [דמהאי טעמא] אין כן בעופין לפי שהן נמשכו מזיווג נשיקין וזיווג דנשיקין הוא אפילו כשא"צ [כשאין צריך] לברר משב"כ [משבירת הכלים] כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם בהדיא, וצ"ע [וצריך עיון] דלכאורה משמע שכל המלאכים יצאו מזיווג נשיקין כמ"ש בע"ח שם.

על פי זה אפשר לומר שמשום כך אין הדבר כך בעופות, מפני שהם נמשכו מזיווג נשיקין, וזיווג נשיקין מתקיים גם כשאין צורך לברר [דבר] משבירת הכלים, כפי שנכתב שם במפורש בעץ חיים. אך הדבר דורש עיון, שכן לכאורה משתמע שכל המלאכים יצאו מזיווג נשיקין, כפי שנכתב שם בעץ חיים.

אפשר לומר שלעופות אין כוח כזה משום שמקורם ב"זיווג נשיקין", זיווג פנימי יותר בקבלה, המתקיים גם כשאין צורך לברר דבר מהכלים השבורים. אך אדמו"ר הזקן משאיר את הדברים בצריך עיון, שכן מדברי עץ חיים נראה שכל המלאכים יצאו מזיווג נשיקין, ובהם גם החיות.

ומ"מ עכ"פ [על כל פנים] יש יתרון לבחינת בהמה על כחי עוף בענין הכח והגבורה כו' הגם שיש יתרון לעוף בענין העפיפה כו'

ובכל זאת, על כל פנים, יש לבחינת הבהמה יתרון על בחינת העוף בענין הכוח והגבורה וכו', אף שלעוף יש יתרון בענין התעופה וכו'.

תהיה הסיבה אשר תהיה, המסקנה עומדת בעינה: ל"בהמה" יתרון בכוח ובגבורה, אף של"עוף" יתרון בתעופה.

(ואפשר לומר דזהו כענין בחי' ב' שמות מ"ב וע"כ שבשמע והיה אם שמוע אשר שם מ"ב²⁴ הוא בחי' העלאות ובשמים יעופף²⁵ כו' והוא בחינת ובכל מאדך²⁶ שבפ' שמע ובחי' זו הוא נעלה יותר משם ע"ב [שם ע"ב] כמ"ש בפ' תרומה דקל"ב ב'.²⁷

(אפשר לומר שזה דומה לענין שני השמות מ"ב וע"כ שבפרשיות "שמע" ו"והיה אם שמוע": שם מ"ב הוא בחינת העליות, "ובשמים יעופף" וכו', והוא בחינת "ובכל מאדך" שבפרשת "שמע"; ובחינה זו נעלית יותר משם ע"ב, כפי שנכתב בפרשת תרומה, דף קל"ב ע"ב.)

בהערת אגב משווה אדמו"ר הזקן את הענין לשני שמות אלו, שעליהם מקשרים דברי הארז"ל בין שתי הפרשיות הראשונות של קריאת שמע: שם מ"ב ושם ע"ב. שם מ"ב הוא כוח של עלייה, בדומה לשרף ש"בשמים יעופף", והוא מתאים ל"ובכל מאדך" — אהבה בלי גבול. הוזהר בפרשת תרומה אומר שהוא עולה ואינו יורד, ולכן הוא נעלה יותר משם ע"ב.

אך להיות המשכת אלקות מלמעלה למטה ע"י תורה ומצות מעשיות זהו בחי' שם ע"ב [שם ע"ב] ונתתי עשב בשדך²⁸ לבהמתך²⁹ ע"ב [שם ע"ב] שייך (כמ"ש בת"ז [בתיקוני זוהר]).³⁰

אבל המשכת האלקות מלמעלה למטה באמצעות התורה והמצוות המעשיות היא בחינת שם ע"ב: "ונתתי עשב בשדך לבהמתך" — ע"ב [ו] שייך. (כפי שנכתב בתיקוני זוהר.)

לעומת זאת, שם ע"ב הוא המשכת האלקות מלמעלה למטה באמצעות התורה והמצוות המעשיות. תיקוני זוהר דורש את המילה "עשב" כאותיות ע"ב ושייך, והפסוק מדבר על עשב ל"בהמות" — משל לעובדי ה' באמצעות מעשים מעשיים.

וא"כ עדי"ז י"ל [יש לומר] ג"כ בענין נשמות הנק' נוני ימא³¹ ונשמות הנק' בהמת הארץ שעם היות יתרון מעלת נוני ימא שהם שטים בעליות ולייחד יחודים כו' ה"ז [הרי זה] כעין בחי' העפיפה של העופין כו' ואם כן, באותו אופן אפשר לומר גם בענין הנשמות הנקראות "נוני ימא" והנשמות הנקראות "בהמת הארץ": אף שיש יתרון במעלת נוני ימא, השוחים בעליות ופועלים ייחודים וכו', הרי זה דומה לבחינת התעופה של העופות וכו'.

הדברים מיושמים גם בנשמות: "נוני ימא" שוחים בעליות ופועלים ייחודים עליונים באמצעות עבודה פנימית ורוחנית. בכך הם מקבילים לתעופת העופות.

אך שנוני ימא הם בים עלמא דאתכסיא ומ"מ יש ג"כ יתרון בכח' הנשמות הנק' בהמת הארץ ע"ש ורב תבואות בכח שור³²

אלא שנוני ימא נמצאים בים, עולם הנסתר (עלמא דאתכסיא). ובכל זאת יש יתרון גם בכחינת הנשמות הנקראות "בהמת הארץ", על פי [הפסוק] "ורב תבואות בכח שור".

אך הדגים חיים בים, "העולם הנסתר", ועבודתם נשארת נסתרת. לנשמות הנקראות "בהמת הארץ" יש יתרון משלהן, המתבטא בפסוק שבמשלי: "ורב תבואות בכח שור".

והנה (בתהלים ס"י נ') ע"פ בהמות בהררי אלף³³ תרגם יונתן ותור בר דרעי ככל יומא בטורין אלפא.³⁴ והנה, בתהילים פרק נ', על הפסוק "הבהמות בהררי אלף" תרגם יונתן: "ושור הבר הרועה בכל יום בהרים של אלף".

בתהלים נ', י', על הפסוק "הבהמות בהררי אלף", תרגם אונקלוס, שאדמו"ר הזקן מכנה אותו תרגום יונתן, מתרגם: "ושור הבר הרועה בכל יום בהרים של אלף". כך מתברר שהבהמות שבמדרש הוא שור הבר שבמאמר הראשון.

(ומבואר ענין זה בזח"ג [בוהר חלק ג] בפ' פנחס דרי"ז³⁵ א' ובח"א [ובחלק א'] בפ' בראשית י"ח כ')³⁶ והיינו כח' מלי שנק' בהמה רבה שם ב"ן [שם ב"ן]

(ענין זה מוסבר בזוהר חלק ג', פרשת פנחס, דף רי"ז ע"א, ובחלק א', פרשת בראשית, דף י"ח ע"ב.) זוהי בחינת מלכות, הנקראת "בהמה רבה", שם ב"ן (52),

הזוהר בפרשת פנחס ובפרשת בראשית מסביר את הרעיה ב"הרים של אלף". שור הבר, "הבהמה רבה", הוא מלכות, האחרונה בספירות; ערכה המספרי של המילה "בהמה" הוא 52, כערכו של השם הנקרא ב"ן.

שהיא מבררת הניצוצים שנפלו בשב"כ [בשבירת הכלים] בבי"ע ואלף טורין^{38, 37} היינו בעולם הבריאה³⁹ כו'. וגם י"ל [יש לומר] לכן נק' תור בר.

המבררת את הניצוצות שנפלו בשבירת הכלים בעולמות בריאה, יצירה ועשיה; ו"הרים של אלף" הם בעולם הבריאה וכו'. ואפשר לומר שזו גם הסיבה שהוא נקרא "שור בר".

מלכות מבררת ומעלה את הניצוצות שנפלו בשבירת הכלים לעולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה, ו"הרים של אלף" שעליהם היא רועה נמצאים בעולם הבריאה. לכן, מוסיף אדמו"ר הזקן, ייתכן שזו הסיבה שהוא נקרא "שור בר".

כי בר היינו תרגום חוץ והוא שהמלי נק' עלמא דאתגליא בחינת הדיבור כו' משא"כ בחי' ים עלמא דאתכסיא מחשבה כו'.

כי "בר" הוא התרגום הארמי ל"חוץ": מלכות נקראת "עלמא דאתגליא", העולם הגלוי, בחינת הדיבור וכו'; ואילו בחינת הים היא "עלמא דאתכסיא", העולם הנסתר, בחינת המחשבה וכו'.

"בר" בארמית פירושו "חוץ". מלכות היא "העולם הגלוי", בחינת הדיבור היוצאת אל הגלוי, ואילו הים הוא "העולם הנסתר", בחינת המחשבה.

(ועמ"ש בד"ה מי יתנך כאח⁴⁰ בענין אמצאך בחוץ). והנה כתיב יודע צדיק נפש בהמתו^{41,42} והוא יסוד ז"א וכדאיתא בפ' פנחס שם במק"מ [במקדש מלך].

(וראו מה שכתוב במאמר המתחיל "מי יתנך כאח", בענין "אמצאך בחוץ"). והנה נאמר: "יודע צדיק נפש בהמתו"; זהו יסוד ז"א, כפי שמוכח בפרשת פנחס שם, במקדש מלך.

ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על שיר השירים ח', א', העוסק ב"אמצאך בחוץ". "יודע צדיק נפש בהמתו" מתייחס, כפי שמסביר המקדש מלך בפירושו לזוהר, ליסוד ז"א — הספירה הנקראת "צדיק", המחוברת למלכות, ה"בהמה".

וזהו ענין עמוד אחד וצדיק שמו⁴³ שעליו העולם עומד וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר ההוא אדם דרכיב⁴⁴ ושליט על בהמה דא כו'.

זהו ענין "עמוד אחד, וצדיק שמו, שעליו העולם עומד". ועל כך נאמר בזוהר: "אותו אדם הרוכב ושולט על בהמה זו" וכי'.

יסוד הוא "עמוד אחד" שעליו העולם עומד, כדברי חז"ל, "וצדיק שמו". גם הזוהר מדבר על "אותו אדם הרוכב ושולט על בהמה זו" — הבחינה העליונה המנהיגה את מלכות.

וזהו שאמרה אשת ר' [רבי] עקיבא על ר' [רבי] עקיבא יודע צדיק נפש בהמתו (בכתובות דס"ג [דשם ס"ג]). והנשמות הנמשכים מיחוד ז"א [זעיר אנפין ונוקבא] נקראים ג"כ בהמת הארץ שור הבר. ועיקרם הם נשמות דבריא הנולדים ונמשכים ממלי' דאצילות.

וזהו מה שאמרה אשת רבי עקיבא על רבי עקיבא: "יודע צדיק נפש בהמתו" (כתובות דף ס"ג). גם הנשמות הנמשכות מיחוד ז"א ונוקבא נקראות "בהמות הארץ" — שור הבר. בעיקר מדובר בנשמות הבריא, הנולדות ונמשכות ממלכות דאצילות.

הגמרא מספרת שכאשר רבי עקיבא חזר עם אלפי תלמידים, שכנותיה הציעו לאשתו הענייה לשאול בגדים נאים כדי לקבל את פניו; היא השיבה בפסוק הזה, בביטחון שהוא יכיר אותה. בדומה לכך, גם נשמות הנולדות מיחוד ז"א ונוקבא נקראות "בהמות הארץ" — שור הבר; בעיקר מדובר בנשמות הבריא, הנולדות ממלכות דאצילות.

והיינו כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיהו בריאת הנשמות ממנה להיות יש ודבר נפרד בפ"ע [בפני עצמו] בעולם הבריא⁴⁵ כו' לידת הנוק' [הנוקבא] הנשמות והמלאכים לעולם הבריא כו'.

וזהו ככתוב באגרת הקודש, באגרת המתחילה "איהו וחיהו": "בריאת הנשמות ממנה, להיות יש ודבר נפרד בפני עצמו בעולם הבריא" וכי'; "לידת הנוקבא את הנשמות והמלאכים לעולם הבריא" וכי'.

הדברים מבוססים על התניא, אגרת הקודש, אגרת כ', "איהו וחיהו חד": הנשמות נבראות ממלכות כדי להיות יש, מציאות עצמאית, בעולם הבריא. התהוות זו נקראת "לידה": נוקבא מולידה נשמות ומלאכים לעולם הבריא.

משא"כ נר"ן [נפש רוח נשמה] דאצי" ממש כי [כתב] לעיל מיניי אפשר לא נשתנה מהותן להיות דבר נפרד מאלקות כו'.

לעומת זאת, על הנפש, הרוח והנשמה של אצילות ממש כתב מעט קודם לכן, שאולי מהותן לא השתנתה עד שנעשו לדבר נפרד מאלקות וכו'.

מעט קודם לכן באותה איגרת כותב אדמו"ר הזקן, שאולי הנפש, הרוח והנשמה של אצילות עצמה מעולם לא שינו את מהותן ונעשו לדבר נפרד מאלקות.

וזהו כענין נוני ימא שהם בתוך הים והים מכסה עליהם וא"א להם להיות נפרד מהים (וכמ"ש בפ' בשלח בד"ה וירא ישראל וע"פ מאמר הזהר פ' בשלח דמ"ח ע"ב).⁴⁶

וזה דומה לדגי הים, שהם בתוך הים והים מכסה עליהם, ואינם יכולים להיות נפרדים מן הים [כמו שכתוב בפרשת בשלח, במאמר המתחיל "וירא ישראל", ועל פי מאמר הזהר בפרשת בשלח, דף מ"ח עמוד ב].

נשמות דאצילות דומות לדגי הים: הים מכסה עליהן והן אינן יכולות להיות בנפרד ממנו, כשם שנשמות אלו אינן נעשות נפרדות ממקורן. הסוגריים מפנים למאמר "וירא ישראל" על פרשת בשלח בתורה אור, ולהסבר על דברי הזהר בפרשת בשלח (מ"ח ע"ב), העוסקים בדגי הים.

אבל הנשמות שנבראו ממלי דאצי" בבריאה להיות יש ודבר נפרד נק' בהמת הארץ וכמו ברואים שביבשה נפש חיה למינה⁴⁷ הגם

אבל הנשמות שנבראו ממלכות דאצילות בבריאה, כדי להיות יש ודבר נפרד, נקראות "בהמת הארץ", כמו היצורים שביבשה, "נפש חיה למינה" — אף על פי ש...

נשמות שנבראו ממלכות דאצילות בבריאה כישויות נפרדות הן "בהמת הארץ", בדומה ליצורי היבשה שהארץ הוציאה, "נפש חיה למינה".

שממנה הם חיים ואוכלים מצמח הארץ עכ"ז [עם כל זה] הם יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] ולא כמו נוני ימא שהים מכסה עליהם וא"א להם להפרד מהים כו' כנ"ל.⁴⁸

שהן חיות ממנה ואוכלות ממה שצומח מן הארץ, בכל זאת הן יש ודבר בפני עצמו, ולא כמו דגי הים שהים מכסה עליהם ואינם יכולים להיפרד מן הים וכו', כנזכר לעיל.

בעלי החיים שביבשה חיים מן הארץ ואוכלים ממה שצומח ממנה, ובכל זאת כל אחד מהם הוא ישות בפני עצמה, בניגוד לדגים שאינם יכולים לעזוב את הים. כך גם נשמות אלו שואבות את חיותן ממלכות, ובכל זאת קיימות כישויות נבדלות.

4 ועיין בע"ה [בעץ חיים] שער סדר אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] שמ"ז פ"ד שזיווג ז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא]

דבריהא הוא להוליד למלאכים דיצירה הנשמות שלהן כ"י ולא נשמות בני"א [בני אדם] דבריהא כ"י

ועיינו בעץ חיים, שער סדר אבי"ע, שער מ"ז, פרק ד': הזיווג של ז"א ונוקבא דבריהא נועד להוליד את נשמות מלאכי היצירה וכ"י, ולא את נשמות בני האדם דבריהא וכ"י.

אדמו"ר הזקן בוחן כעת את המקורות הקבליים העוסקים במקום שבו נוצרות הנשמות הנולדות מז"א ונוקבא. עץ חיים (שער מ"ז, פרק ד') אומר שהזיווג של ז"א ונוקבא דבריהא מוליד את נשמות מלאכי היצירה, ולא את נשמות בני האדם שבבריהא.

א"כ כמו כן משי"ש [מה שכתוב שם] זיווג ז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצי' שמולידים נשמות הצדיקים⁴⁹ היינו ג"כ נשמות דבריהא כ"י

אם כן, גם מה שנכתב שם, שהזיווג של ז"א ונוקבא דאצילות מוליד את נשמות הצדיקים — הכוונה גם כאן לנשמות דבריהא וכ"י.

לפי אותו דפוס, שבו זיווג בעולם אחד מוליד נשמות בעולם שמתחתיו, גם נשמות הצדיקים שעליהן נאמר בעץ חיים שהן נולדות מז"א ונוקבא דאצילות הן נשמות שנוצרות בבריהא.

ע"ש ובפרק ה' וכ"כ [וכן כתב] במ"ח מסכת זיווג או"א [אבא ואימא] פ"ג [פרק ג'] נותנים כח בז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות להזדווג ולהוליד נשמות הצדיקים אל עולם הבריהא כ"י

עיינו שם, ובפרק ה'. וכך נכתב גם במשנת חסידים, מסכת זיווג או"א, פרק ג': "נותנים כוח בז"א ונוקבא דאצילות להזדווג ולהוליד נשמות הצדיקים אל עולם הבריהא" וכ"י;

אדמו"ר הזקן מפנה לפרק הבא שם ומצטט את משנת חסידים, חיבור קבלי הערוך במסכתות בדומה למשנה, שמביא את אותו עניין: נותנים לז"א ונוקבא דאצילות כוח להוליד את נשמות הצדיקים "אל עולם הבריהא".

בז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא] דבריהא להזדווג ולהוליד נשמות המלאכים אל עולם היצירה וכ"מ בהדיא בזהר ויצא דקנ"ה ע"א ועיין בפרדס שט"ו פ"ד.

"לז"א ונוקבא דבריהא להזדווג ולהוליד את נשמות המלאכים אל עולם היצירה". וכך עולה במפורש גם בזהר, ויצא, דף קנ"ה ע"א. ועיינו בפרדס, שער ט"ו, פרק ד'.

בדומה לכך, ז"א ונוקבא דבריהא מולידים את נשמות המלאכים ביצירה. מובאים כאן הווהר על ויצא, המלמד שכל מה שהעולם התחתון מוליד שייך לתחום הפירוד, וכן פרדס רימונים, המובא כמקור לאותו עניין.

אמנם בזהר ויקרא דכ"ד סע"ב [סוף עמוד ב] משמע בהדיא שיש נשמות נמשכו מזיווג ז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצילות ונק' הנפש ההיא נפש דאצי' ממש^{50, 51}

אולם בזהר, ויקרא, דף כ"ד סוף ע"ב, עולה במפורש שיש נשמות שנמשכו מזיווג ז"א ונוקבא דאצילות, ואותה נפש נקראת נפש דאצילות ממש.

לעומת זאת, הווהר על ויקרא מדבר בכירור על נשמות שנמשכו מזיווג ז"א ונוקבא דאצילות, ונקראות נפש "דאצילות" עצמה, ולא דבריהא.

(וכ"מ [וכמה מקומות] עוד בכמה מקומות בזהר כפי' בנים אתם לה' אלקיכם^{52, 53} ועיין בזהר יתרו דפי"ז

[דפרק ז'] ע"ב ופי' ויקרא ד"ז ע"ב ור"פ משפטים דצ"ד ע"ב לפי' הע"ח [העץ חיים]

(וכך עולה גם בכמה מקומות נוספים בזהר, בפירוש הפסוק "בנים אתם לה' אלקיכם". עיינו בזהר, יתרו, דף פ"ז ע"ב; פרשת ויקרא, דף ז' ע"ב; ותחילת פרשת משפטים, דף צ"ד ע"ב, לפי פירוש עץ חיים,

מקומות נוספים בזהר אומרים כך במסגרת פירוש הפסוק "בנים אתם לה' אלקיכם": נשמות אלו הן באמת "בנים". אדמו"ר הזקן מונה מקומות בפרשות יתרו, ויקרא ותחילת משפטים; את האחרון יש לקרוא לפי פירוש עץ חיים.

שלי"ח דרוש ד' וכפשט לי' [לשון] הזהר שם ובספר הגלגולים פ"א ופ"ך [ופרק כ'] ועיין מ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה⁵⁴ וע' בזהר משפטים דצ"ו ע"א ואין כאן מקומו).

שער ל"ח, דרוש ד', וכמשמעות הפשוטה של לשון הזהר שם; וכן ספר הגלגולים, פרק א' ופרק כ'. ועיינו במה שנכתב בביאור על "שחורה אני ונאווה", וכן בזהר, משפטים, דף צ"ו ע"א. אך אין כאן המקום לכך.)

הוא מוסיף את עץ חיים, שער ל"ח, דרוש ד'; את המשמעות הפשוטה של לשון הזהר; את ספר הגלגולים, העוסק בתורת האר"י על גלגולי נשמות; את ביאורו שלו על "שחורה אני ונאווה"; וכן מקום נוסף בזהר, ואז מפסיק: "אך אין כאן המקום לכך".

אך עכ"פ [על כל פנים] מובן שסתם נשמות שנמשכו מיחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצי" בעולם הבריאה הם נעשו בחי' בריאה ע"י לידתן מהנוק' [מהנוקבא] דאצי" כו'.

אך על כל פנים מובן שנשמות רגילות שנמשכו מייחוד ז"א ונוקבא דאצילות אל עולם הבריאה נעשו בבחינת בריאה מכוח לידתן מנוקבא דאצילות וכו'.

יהיה אשר יהיה באשר לנשמות יוצאות הדופן האלה, נשמות רגילות שנולדות מזיווג ז"א ונוקבא דאצילות אל הבריאה נעשות נשמות דבריאה מכוח לידתן מנוקבא, מלכות.

וזהו ענין שנק' בזהר הי"ב שבטים שבבריאה י"ב בקר כו' והנה פי' י"ב בקר היינו שכחם רב בבחי' מרכבה להיות נושאות את הכסא וכח"י אדם דאצי" שעל הכסא

זהו הטעם לכך שהזהר מכנה את שנים־עשר השבטים שבבריאה "שנים־עשר בקר" וכו'. פירוש "שנים־עשר בקר" הוא שכוחם רב בבחינת מרכבה, לשאת את הכיסא ואת בחינת אדם דאצילות שעל הכיסא;

זהו הטעם לכך שהזהר מכנה את שנים־עשר השבטים שבבריאה "שנים־עשר בקר", בדומה לשנים־עשר הבקר שעליהם עמד ים של שלמה. הבקר חזקים: בבחינת מרכבה הם נושאים את הכיסא ואת "אדם דאצילות" שעליו.

והיינו בכח הבירורים מעולם התהו כו' דוגמת שנת"ל [שנתבאר לעיל] בענין והחיות נושאות כו' והנה מבואר במ"א ע"פ רני ושמחי בת⁵⁵ שבחי בת

וזאת בכוח הבירורים מעולם התהו וכו', בדומה למה שנתבאר לעיל בענין "והחיות נושאות" וכו'. והנה, במקום אחר מבואר על הפסוק "רני ושמחי בת" שבחינת "בת",

כוחם בא מהבירורים של עולם התהו, כפי שנאמר לעיל על החיות הנושאות את הכיסא. בהמשך מצטט אדמו"ר הזקן את ביאורו לנבואת זכריה "רני ושמחי בת ציון", העוסקת ב"בת".

שהיא בחי' מלי' דאצי' היורדת בבריאה תעלה ביתר שאת ולהיות אשת חיל עטרת בעלה⁵⁶ כי יהיה גדול כח המתברר שהוא משם ס"ג [שם ס"ג]⁵⁷ כו'

שהיא בחינת מלכות דאצילות היורדת לבריאה, תעלה ברוממות יתרה ותהיה "אשת חיל עטרת בעלה", שכן גדול יהיה כוחו של הדבר המתברר, שהוא משם ס"ג וכו'.

"הבת" היא מלכות דאצילות, היורדת לבריאה; לעתיד לבוא היא תעלה ברוממות יתרה ותהיה "אשת חיל עטרת בעלה", למעלה מז"א, ה"בעל" שלה. הסיבה לכך היא כוחו הרב של הדבר שהיא מבררת, שמקורו בשם ס"ג.

והיינו שתעלה אפילו למעלה מבחי' אימא וכמ"ש במ"א ע"פ הזהר פי' שלח דקע"א⁵⁸ ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים^{59, 60}

כלומר, היא תעלה אפילו למעלה מבחינת אימא, כפי שנכתב במקום אחר על דברי הזהר בפרשת שלח, דף קע"א, על הפסוק "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים",

מלכות תעלה אפילו למעלה מאימא, שהיא בינה. הדבר מבואר במקום אחר על פי דברי הזהר בפרשת שלח, בקריאתו את הפסוק בזכריה י"ד, ח': "יצאו מים חיים מירושלים", כאשר ירושלים היא מלכות.

שהיא בחי' מלי' חצים אל הים הקדמוני שהיא בינה כו' והטעם מצד הבירורים דניצוצים דכח"ב [דכתר חכמה בינה] דתהו שהמלי' מבררת בכי"ע כו'.^{61, 62}

שהיא בחינת מלכות, "חצים אל הים הקדמוני", שהוא בינה וכו'. הטעם לכך הוא בירור ניצוצות הכתר, חכמה ובינה דתהו, שמלכות מבררת בכי"ע וכו'.

מחצית מן המים הולכת "אל הים הקדמוני", שהוא בינה. מלכות יכולה להגיע למדרגה כה גבוהה משום שהיא מבררת בעולמות התחתונים ניצוצות של כתר, חכמה ובינה דתהו, המדרגות הגבוהות ביותר בעולם זה.

קטע 3 • 51-9

שורשן למעלה מן השכל

5 ועוד כי נעוץ סופן^{64, 63} כו' וסוף מעשה⁶⁵ כו' ולכן המלי' היא בחי' כתר כו' בע"ס [בעשר ספירות] דא"י

[דאור חוזר] וכמבואר במ"א ע"פ הראיני את מראיך⁶⁶ כו'

יתר על כן, נאמר "נעוץ סופן בתחילתן" וכו', וכן "סוף מעשה במחשבה תחילה" וכו'. לכן מלכות היא בחינת כתר בעשר ספירות דאור חוזר, כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "הראיני את מראיך" וכו'.

סיבה נוספת למעלה של מלכות: בספר יצירה נאמר על הספירות ש"נעוץ סופן בתחילתן", ובפיוט "לכה דודי" נאמר "סוף מעשה במחשבה תחילה". לכן מלכות, שהיא האחרונה, היא כתר בסדר של אור חוזר, שבו הספירות נמנות מלמטה למעלה, כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "הראיני את מראיך".

ולכן מה"ט [מהאי טעמא] יש יתרון ג"כ לנשמות הנולדים ממלי' דאצילות היינו מזיווג זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא]

על נשמות שמבחי' אימא הנק' נוני ימא שהם הנשמות היוצאים מיחוד או"א [אבא ואימא]

לכן, מאותה סיבה, יש גם מעלה בנשמות שנולדות ממלכות דאצילות, כלומר, מזיווג ז"א ונוקבא, על פני הנשמות שמבחינת אימא, הנקראות "דגי הים" — הנשמות היוצאות מייחוד אבא ואמא.

גם משום כך יש מעלה בנשמות שנולדות ממלכות דאצילות, מזיווג ז"א ונוקבא, על פני הנשמות שמאימא, "דגי הים", שיוצאות מייחוד אבא ואמא.

ועוד זאת גם מצד ז"א דאצילות (ואפילו בנשמות דאצילות ממש שמבחינת זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שייך

יתרון זה כמובן) עפמ"ש [על פי מה שכתוב] באדר"ז [באדרא זוטא] דרצ"ב או"א [אבא ואימא] מהאי מוחא נפקי כו'

יתר על כן, [מעלה זו קיימת] גם מצד ז"א דאצילות (ואפילו בנשמות דאצילות ממש, שמבחינת ז"א ונוקבא, שייכת מעלה זו, כפי שמובן), על פי מה שכתוב באדרא זוטא, דף רצב: "אבא ואמא יוצאים ממוח זה" וכו';

יש מעלה נוספת מצד ז"א עצמו, והיא קיימת אפילו בנשמות דאצילות ממש, שמקורן בז"א ונוקבא. באדרא זוטא נאמר שאבא ואמא יוצאים מ"מוח זה" — השכל הנעלם שלמעלה מהם.

ז"א בעתיקא קדישא תליא ואחיד⁶⁷ שהז"א שהוא מדות דאצי' הוא בשרשו למעלה משרש או"א [אבא

ואימא] אלא שנמשך למטה.

"ז"א תלוי ואחוז בעתיקא קדישא". כלומר, ז"א, שהוא מדות דאצילות, מושרש במקום גבוה יותר משורשם של אבא ואמא, אלא שהוא נמשך למטה.

אולם ז"א "תלוי ואחוז בעתיקא קדישא", העתיק הקדוש, שהוא גבוה עוד יותר. לכן ז"א, מדות דאצילות, מושרש למעלה מאבא ואמא, שהם בחינת השכל, אף שהוא נמשך למטה מהם.

וכמו עד"מ המדות באדם אף שנולדו ונתגלו מן השכל כו' מ"מ עיקר המדות בשרשן נלקחו מלמעלה מן השכל.⁶⁸

וכמשל למדות שבאדם: אף שנולדו והתגלו מן השכל וכו', מכל מקום, עיקר המדות, בשורשן, נלקח מלמעלה מן השכל.

כך גם באדם: הרגשות נולדים מן השכל ונמשכים אחר מה שהוא מבין, ובכל זאת שורש עצם המדות גבוה מן השכל. כפי שמציין המאמר המקביל בתורה אור, יש אהבה ויראה טבעיות שאינן נובעות מהבנה.

6 ולכן יש במדות התגברות יותר ממה שהי' [שהיה] בשכל המולידן. וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] בביאור ע"פ שימני כחותם^{69,70} בענין הרצועות שבתפילין כו'

לכן יש במדות עוצמה גדולה יותר מזו שהייתה בשכל שהוליד אותן. וכפי שהתבאר בביאור על הפסוק "שימני כחותם", בענין רצועות התפילין וכו'.

מכיוון ששורשן של המדות גבוה מן השכל, הן יכולות לשאת כוח ועוצמה גדולים יותר מן ההבנה שהולידה אותן. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "שימני כחותם על לבך", העוסק ברצועות התפילין.

ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי^{71,72} וע"פ התוספתא שבזהר בפי' בשלח ד"נ ע"א⁷³ גבי תלת רוחין דכלילן בתלת⁷⁴ כו'.

ועיינו גם כמה שנכתב בביאור על הפסוק "אלה מסעי", ובביאור על התוספתא שבזהר, פרשת בשלח, דף נ ע"א, בענין "שלוש רוחות הכלולות בשלוש" וכו'.

הוא מפנה גם לביאורו על הפסוק "אלה מסעי" ולתוספתא שבזהר בפרשת בשלח, העוסקת ב"שלוש רוחות הכלולות בשלוש".

7 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] האבות הן הן המרכבה^{75,76,77} והאבות הן חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאצילות הם בחי' מרכבה להעלות את האדם הוא בחי' חכמה דאצי' ע"ד הנ"ל במרכבתא דבריאה לגבי אצילות כו' וכמבואר ענין זה באריכות בד"ה

לכן אמרו חז"ל: "האבות הן הן המרכבה". האבות, שהם חסד, גבורה ותפארת דאצילות, הם בחינת מרכבה להעלות את "האדם" — בחינת חכמה דאצילות — בדומה למה שנתבאר לעיל בענין המרכבה דבריאה ביחס לאצילות וכו'. ענין זה מבואר בהרחבה במאמר המתחיל

לכן אמרו חז"ל: "האבות הן הן המרכבה". האבות הם חסד, גבורה ותפארת דאצילות — מדות — ובכל זאת הם משמשים מרכבה שמעלה את "האדם", חכמה דאצילות, כשם שחיות המרכבה דבריאה נושאות את "האדם" שעל הכיסא.

להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה⁷⁸ בפי יתרו ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר פי⁷⁹ חיי שרה דקכ"ג ע"א בענין מאה שנה⁸⁰ כו' ג"כ ענין יתרון שיש לז"א על או"א [אבא ואימא] כו' ע"ש.

"להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה", בפרשת יתרו. וראו גם מה שנכתב במקום אחר על דברי הזוהר בפרשת חיי שרה, דף קכ"ג עמוד א, בענין "מאה שנה" וכו': גם שם מדובר במעלה שיש לז"א על אבא ואמא וכו'. עיינו שם.

הביאור המלא נמצא במאמר תורה אור "להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה", בפרשת יתרו. דיון בדברי הזוהר על "מאה שנה" של שרה מראה גם הוא את מעלתו של ז"א על אבא ואמא.

8 ולכן גם מה"ט [מהא"י טעמא] הנשמות שמבחי" שור הבר מעלים את לוי'תן הנשמות דאו"א [דאבא ואימא] ע"ד שחג"ת [שחסד גבורה תפארת] דאצי" מעלים החכמה באור א"ס שלמעלה מהחכמה כו'

ולכן גם מהטעם הזה, הנשמות שבבחינת שור הבר מעלות את הלוי'תן — נשמות אבא ואמא — כשם שחסד, גבורה ותפארת דאצילות מעלים את חכמה אל אור אין סוף שלמעלה מחכמה וכו'.

מאותה סיבה נשמות שור הבר מעלות את הלוי'תן, נשמות אבא ואמא, כשם שחסד, גבורה ותפארת דאצילות מעלים את חכמה אל אור אין סוף שלמעלה מחכמה. בכך נענית שאלת המאמר: כאן התחתון הוא שמעלה את העליון.

והמדות דאצי" לגבי החכמה נמשל עד"מ כמו הבהמה יש לה גבורה יותר מהאדם משום שבשרשה נלקחה ממקום עליון כו'. כי בהמה היינו בחי' מדות ואדם בחי' חכמה כו'.

המדות דאצילות ביחס לחכמה נמשלות, בדרך משל, לבהמה שיש בה כוח רב יותר מאשר באדם, משום ששורשה נלקח ממקום עליון יותר וכו'. שכן בהמה היא בחינת מדות, ואדם הוא בחינת חכמה וכו'.

המשל הוא שבהמה חזקה פיזית יותר מאדם, מפני ששורשה נלקח ממקום עליון יותר. "בהמה" מייצגת את המדות, ו"אדם" את חכמה.

9 ועיין במק"מ [במקדש מלך] בפי הזהר פי שמיני⁸¹ דל"ח ע"ב ע"פ ושור ואיל^{82, 83} כו' דפי' שור ביסוד ז"א כמ"ש ביוסף בכור שורו הדר לו.⁸⁴

ועיינו ב"מקדש מלך", בפירושו לזוהר, פרשת שמיני, דף לח ע"ב, על הפסוק "ושור ואיל" וכו'. הוא מפרש ש"שור" הוא יסוד של ז"א, כפי שנאמר על יוסף: "בכור שורו הדר לו".

בפירושו לזוהר על הקרבת "שור ואיל" בפרשת שמיני, מסביר "מקדש מלך" ש"שור" הוא יסוד של ז"א, כפי שנאמר בברכת משה ליוסף: "בכור שורו הדר לו". יוסף הוא הצדיק, ספירת יסוד.

וכ"ש [וכל שכן] דשייך כ"ז [כל זה] מצד שרש הנשמות שמהנוקי [שמהנוקבא] מלי שמכררת מבי"ע מעולם התהו כ"י ועיין מ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה.^{85, 86}

ועל אחת כמה וכמה שכל זה שייך מצד שורש הנשמות, שהן מנוקבא, מלכות, המכררת בכריאה, ביצירה ובעשיה את מה שמקורו בעולם התהו וכו'. ועינינו כמה שנכתב בביאור על הפסוק "שחורה אני ונאווה",

כל שכן שהדבר נכון לגבי שורש נשמות שור הבר בנוקבא, מלכות, המכררת בכריאה, ביצירה ובעשיה את הניצוצות שנפלו מעולם התהו. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "שחורה אני ונאווה".

שבחי זו של המלי שירדת לבי"ע עי"ז דוקא נעשה העלייה הגבה מאד נעלה וכ"ז [וכל זה] שייך כאן לבחי' הנשמות שנק' שור הבר. וכמובן.

שדווקא באמצעות בחינה זו של המלכות, היורדת לכריאה, ליצירה ולעשיה, נעשית העלייה למעלה גבוהה מאוד. וכל זה שייך כאן לבחינת הנשמות הנקראות "שור הבר", כפי שמובן.

שם מוסבר שדווקא באמצעות ירידת המלכות לעולמות התחתונים נעשית עלייה גבוהה מאוד. כל זה שייך כאן לנשמות הנקראות שור הבר.

קטע 4 • 101-13

קרני הבהמות

10 וזהו ענין שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בהמות נותן ללוי'ת בקרניו⁸⁷ כי הנה איתא בגמ' [בגמרא] רגלי החיות כנגד כולן⁸⁸ כ"י עד הבחי' היותר גבוה הוא קרני החיות כנגד כולן.

זהו פירוש דברי חז"ל: "בהמות נוגח את לווייתן בקרניו". שהרי נאמר בגמרא: "רגלי החיות כנגד כולן" וכו', ועד לבחינה הגבוהה ביותר: "קרני החיות כנגד כולן".

הדברים מסבירים את מאמר חז"ל במדרש, שלעתידי לבוא "בהמות נוגח את לווייתן בקרניו". הגמרא מתארת את רקיעי השמים זה למעלה מזה: למטה "רגלי החיות כנגד כולן", וכן הלאה, עד "קרני החיות כנגד כולן", שהן החלק הגבוה ביותר של החיות.

כי רגלי החיות הוא בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] וקרני החיות הן בבחי' כתר שהן צומחי [צומחים] מהגלגולת כ"י.

רגלי החיות הן בחינת נצח, הוד ויסוד, ואילו קרני החיות הן בבחינת כתר, שכן הן צומחות מן הגולגולת וכו'.

רגלי החיות הן נצח, הוד ויסוד, המדות התחתונות, ואילו קרניהן הן בבחינת כתר, משום שהקרניים צומחות מן הגולגולת. לכן הקרניים שבהן בהמות נוגח את לווייתן מבטאות כוח מכתר, שלמעלה מחכמה ובינה של לווייתן.

11 וזהו ענין הנ"ל שהמלי' שנקי' בהמה רבה היא בחי' כתר ממטה למעלה ועי"ז יגביהו את לוי'תן שמבחי' חו"ב [חכמה ובינה] באור הכתר שלמעלה מהחכמה כו'.

זהו הענין שזכור לעיל: מלכות, הנקראת "החיה הגדולה", היא בחינת כתר מלמטה למעלה, ובאמצעותה יגביהו את לווי'תן, שמקורו בבחינת חכמה ובינה, אל אור הכתר שלמעלה מחכמה וכו'.

זהו הרעיון שהובא לעיל: מלכות, "החיה הגדולה", היא בחינת כתר כפי שהיא נחשבת מלמטה למעלה. באמצעותה מעלות נשמות שור הבר את לווי'תן, שמקורו בחכמה ובינה, אל אור הכתר שלמעלה מחכמה.

והיינו כענין מ"ש במ"א בפ"י רמה קרני⁸⁹ כו' דוד שנמשח בקרן⁹⁰ כו' בד"ה הנה להבין שרש ענין⁹¹ מתן תורה בפ' יתרו ועיין מזה בספרא דצניעותא ספ"ה⁹² בזהר ס"פ תרומה דקע"ט סע"א [סוף עמוד א].

וזה דומה למה שנכתב במקום אחר בביאור "רמה קרני" וכו', ועל דוד שנמשח בקרן וכו', במאמר הפותח "הנה להבין שורש ענין מתן תורה", בפרשת יתרו. ועיינו בענין זה בספרא דצניעותא, סוף פרק ה, בזהר, סוף פרשת תרומה, דף קע"ט, סוף ע"א.

אדמו"ר הזקן מוה"ר זלמן לייב מברסלב על דברי חנה "רמה קרני" ועל משיחת דוד בשמן שבקרן, במאמר העוסק בשורש ענין מתן תורה בתורה אור, פרשת יתרו. בספרא דצניעותא שבזהר נאמר שמשיחה למלכות נעשית דווקא בקרן.

12 וזהו פזר נתן לאביונים^{93,94} כו' קרנו תרום בכבוד שע"י קיום המצות מעשיות יהיה כחי' תרום

זהו [פירוש] "פיזר, נתן לאביונים" וכו', "קרנו תרום בכבוד": על ידי קיום המצוות המעשיות תתממש בחינת "תרום".

זהו פירוש הפסוק בתהילים קי"ב:ט, "פיזר, נתן לאביונים... קרנו תרום בכבוד". הפסוק עוסק בנתינת צדקה, שהיא מצווה מעשית, ועל ידי קיום המצוות המעשיות מתרוממת ה"קרן" — בחינת כתר — לגובה.

קרנו וכמ"ש בזהר בפ' בהעלותך דקנ"ג סע"ב [סוף עמוד ב] קנ"ד א' וע' בזהר בפ' וירא דצ"ו א' ובפ' צו ל"ד א' מענין בקרן בן שמן^{95,96,97} כו'.

"קרנו תרום", וכמו שכתוב בזהר, פרשת בהעלותך, דף קנג, סוף עמוד ב, [ודף] קנד, עמוד א. ועיינו בזהר, פרשת וירא, דף צו, עמוד א, ובפרשת צו, [דף] לד, עמוד א, בענין "בקרן בן שמן" וכו'.

הזהר בפרשת בהעלותך דורש את הפסוק הזה. הזהר בפרשות וירא וצו דין ב"בקרן בן שמן" (ישעיהו ה, א) — הגבעה הפורייה של הכרם, הנקראת "קרן".

13 וזהו בכור שורו כו' וקרני ראם קרניו⁹⁸ וכמ"ש ותרם כראם קרני⁹⁹ בלתי בשמן רענן וע' בזהר ס"פ במדבר דק"ך ע"א בענין ובא לו לקרן¹⁰⁰ כו'.

וזהו [פירוש] "בכור שורו" וכו', "וקרני ראם קרניו", וכמו שכתוב: "ותרם כראם קרני; בלתי בשמן רענן". ועיינו בזהר, סוף פרשת במדבר, דף ק"כ ע"א, בענין "ובא לו לקרן" וכו'.

אותה "קרן" נזכרת בברכת משה ליוסף: "בכור שורו... וקרני ראם קרניו" — בהמה חזקה בעלת קרניים — וכן בתהלים צ"ב, י"א: "ותרם כראם קרני; בלתי בשמן רענן". הזהר בפרשת במדבר מדבר על הכהן ש"בא לו לקרן" המזבח, ומכנה את סוד הקרן "עול מלכות שמים".

ועוד יובן ענין העלאה זו דשור הבר יעלה ג"כ את הלוי'תן אע"ג [אף על גב] שדרך כלל נוני ימא הם נשמות היותר עליונים מבחי' נשמות הנקי' ע"ש ארץ בהמת הארץ דכה"ג [דכהאי גוונא] הוא ג"כ בענין ים ויבשה עצמן.

יתר על כן, יובן גם ענין העלאה זו, שבה שור הבר יעלה גם את הלוי'תן, אף שבדרך כלל דגי הים הם נשמות נעלות יותר מבחינת הנשמות הנקראות על שם הארץ, "בהמת הארץ" — שכן כך הוא גם ביחס לים וליבשה עצמם.

כאן מתחיל הסבר נוסף כיצד שור הבר יכול להעלות את הלוי'תן, אף שבדרך כלל דגי הים הם נשמות נעלות יותר מאלה הנקראות על שם הארץ. היפוך דומה קיים גם בים וביבשה עצמם.

דים הוא עלמא דאתכסיא שלמעלה מבחי' יבשה שהוא עלמא דאתגלייא אך כ"ז [כל זה] היא מצד סדר ההשתלשלות אבל ע"י גילוי הארה רבה ועצומה מלמעלה מסדר ההשתלשלות עי"ז הפך ים ליבשה¹⁰¹ הים הוא העולם המכוסה, שלמעלה מבחינת היבשה, שהיא העולם הגלוי. אולם כל זה הוא מצד סדר ההשתלשלות; אבל על ידי גילוי הארה גדולה ועצומה מלמעלה מסדר ההשתלשלות, נהפך הים ליבשה,

בדרך כלל הים, העולם המכוסה, נעלה מהיבשה, העולם הגלוי. אולם הדבר נכון רק במסגרת סדר ההשתלשלות. כשמתגלה הארה גדולה שלמעלה מסדר זה, "הפך ים ליבשה", כפי שהיה בקריעת ים סוף.

כי שם ים ויבשה שוין ואדרבה שם במחשבה הקדומה ארץ קדמה וכמשי"ל [וכמה שכתוב לעיל] סד"ה ששת ימים תאכל מצות¹⁰² כו' ועד"ז ג"כ בענין הנשמות הנמשכים מב' הבחי' דים ויבשה

מפני ששם הים והיבשה שווים; ואדרבה, שם, במחשבה הקדומה, "ארץ קדמה", כפי שנתבאר לעיל בסוף המאמר המתחיל "ששת ימים תאכל מצות" וכו'. וכך גם בנשמות הנמשכות משתי הבחינות של ים ויבשה.

במדרגה זו הים והיבשה שווים; יתר על כן, במחשבתו הקדומה של ה' "ארץ קדמה", שכן מה שבא אחרון בסדר ההשתלשלות קודם במחשבה. אדמו"ר הזקן מפרש לסוף המאמר "ששת ימים תאכל מצות" ומחיל זאת על הנשמות הנמשכות מן הים ומן היבשה.

ולכן מצד סדר ההשתלשלות שמלמעלה למטה יעלה הלוי'תן את שור הבר ומצד בחי' שמלמטה למעלה שבמחשבה ארץ קדמה כו'

ולכן, מצד סדר ההשתלשלות, שהוא מלמעלה למטה, הלוי'תן יעלה את שור הבר; ומצד הבחינה שמלמטה למעלה, שבה במחשבה "ארץ קדמה" וכו',

במסגרת סדר ההשתלשלות, מלמעלה למטה, הלוי'תן מעלה את שור הבר. אולם מצד התנועה מלמטה למעלה, שבה במחשבתו של ה' "ארץ קדמה", הסדר מתהפך.

יעלה שור הבר ללוי'תן כו' ועמ"ש ג"כ בד"ה והיה מספר בני ¹⁰³ ישראל ¹⁰⁴ שלעתיד יהיה ארץ למעלה מבחי' מים

שור הבר יעלה את הלוי'תן וכו'. ועיינו גם במה שכתוב במאמר המתחיל "והיה מספר בני ישראל", שלעתיד לבוא תהיה "ארץ" למעלה מבחינת "מים".

שם שור הבר מעלה את הלוי'תן. המאמר "והיה מספר בני ישראל" (הושע ב', א') מסביר שלעתיד לבוא תהיה "ארץ" למעלה מ"מים".

וזהו לרוקע הארץ על המים ¹⁰⁵ כו' (ועמ"ש קרוב לזה בד"ה קול דודי ¹⁰⁶, ¹⁰⁷ בענין האבות ואמהות שנק' הרים וגבעות כו'):

וזהו [פירוש] "לרוקע הארץ על המים" וכו'. (ועיינו במה שכתוב בדומה לכך במאמר המתחיל "קול דודי", בענין האבות והאימהות הנקראים "הרים" ו"גבעות" וכו').

זהו פירוש הפסוק בתהלים קל"ו, ו': "לרוקע הארץ על המים" — הארץ מעל המים. המאמר "קול דודי", שבו האבות והאימהות נקראים "הרים" ו"גבעות", מציג רעיון קרוב.

קטע 5 • 14-16

בת ואם

14 ועוי"ל [ועוד יש לומר] בענין לוי'תן ושור הבר דהנה מבואר במ"א ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונת ¹⁰⁸ כו'

אפשר להוסיף ולבאר את עניינם של לווי'תן ושור הבר: במקום אחר מבואר על הפסוקים "שישים המה מלכות" וכו', "אחת היא יונת" וכו',

הסבר נוסף לעניין לווי'תן ושור הבר נפתח בביאורו של אדמו"ר הזקן במקום אחר על שיר השירים ו, ח-ט: "שישים המה מלכות... אחת היא יונת".

דמזה משמע שהנשמות גבוהים מהתורה שהרי ששים מלכות ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אלו ששים מסכתות¹⁰⁹ כו' אחת היא יונתי זו כנס"י [כנסת ישראל].¹¹⁰

שמכאן משתמע שהנשמות גבוהות מן התורה. על הפסוק "שישים המה מלכות" אמרו חז"ל: "אלו שישים מסכתות" וכו'; [ואילו] "אחת היא יונתי" — "זו כנסת ישראל".

חז"ל פירשו את "שישים המה מלכות" כשישים מסכתות התלמוד, ואת "אחת היא יונתי" ככנסת ישראל. מכיוון שהיונה האחת משובחת משישים המלכות, נראה שנשמות ישראל גבוהות מן התורה.

ולפעמים משמע להפך כי הנשמות מתקשרות באורייתא ואורייתא בקב"ה [בקודשא בריך הוא]¹¹¹ (וכ"מ [וכן משמע] ברכות ר"פ ויקהל ע"פ מי ברא אלה¹¹² ע"ש).

אולם לפעמים משתמע להפך: שהנשמות קשורות לתורה, והתורה לקדוש ברוך הוא (וכך משתמע גם במדרש רבה, בתחילת פרשת ויקהל, על הפסוק "מי ברא אלה?"; עיינו שם).

במקומות אחרים משתמע להפך: בזהר נאמר שהנשמות קשורות לתורה והתורה לקדוש ברוך הוא, ולכן התורה היא החוליה המקשרת שמעל הנשמות. גם המדרש בתחילת פרשת ויקהל, על הפסוק "מי ברא אלה?", משתמע כך.

אך הענין שזהו משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] לא זו מחבבה עד שקראה¹¹³ בתי כו' לא זו מחבבה עד שקראה אמי.

אלא, זהו שאמרו חז"ל: "לא זו מחבבה עד שקראה בתי" וכו'; "לא זו מחבבה עד שקראה אמי".

התשובה היא מדרש: מלך אהב את בתו היחידה כל כך, שלא חדל לחבב אותה עד שקרא לה "אחותי", ואחר כך "אמי". כך קרא הי' לישראל תחילה "בת", ולבסוף "אם".

כי בת היינו בחיי מקבל והיינו שהם בחיי מקבלים מהתורה אכן כשקראה אמי היינו אדרבה שהם בחיי משפיעים להתורה כו' (ועמ"ש מזה בת"א [בתורה אור] פ' מקץ בד"ה רני ושמחי בת).¹¹⁴

"בת" היא בחינה של מקבל, כלומר, הנשמות מקבלות מן התורה. אבל כשקרא לה "אמי", פירוש הדבר הוא להפך: שהן בבחינת משפיעות לתורה וכו' (ועיינו במה שנכתב על כך בתורה אור, פרשת מקץ, במאמר המתחיל "רני ושמחי בת").

בת מקבלת: כשהנשמות נקראות "בת", הן מקבלות מן התורה. כשהן נקראות "אם", הן משפיעות לתורה ומהוות מקור לה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "רני ושמחי בת" שבתורה אור, מקץ.

וזהו ענין ב' הבחינות דשור הבר ולויתן. כי השור שכחו חזק לעול והיינו עול מצות.

וזהו ענינן של שתי הבחינות, שור הבר ולויתן. לשור יש כוח רב לשאת עול, והכוונה לעול המצוות.

שתי הבחינות הללו הן שור הבר ולויתן. לשור יש כוח רב לשאת עול, והעול הוא עול המצוות.

עול דוקא בבחי' עבד כמ"ש ולעבדו¹¹⁵ וכמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא¹¹⁶ כח אדני¹¹⁷ בענין פי' אדון עוזנו צור משגבנו כו' שע"י ביטול ועול זה נמשך בחי' מקיף ולבוש להנשמה להעלותה למעלה ולהיות בבחי' מהלכים.

דוקא עול, בבחינת עבד, כמו שנאמר "ולעבדו"; וכמו שנכתב על כך במאמר המתחיל "ועתה יגדל נא כח ה'", בענין פירוש "אדון עוזנו, צור משגבנו" וכו': באמצעות ביטול ועול אלה נמשכים לנשמה אור מקיף ולבוש, כדי להעלותה למעלה ולהביאה לבחינת "מהלכים".

השור נושא את העול כעבד, כפי שנאמר "ולעבדו" (דברים יא, יג). כפי שמבואר במאמר "ועתה יגדל נא כח ה'", הביטול והעול הללו ממשיכים לנשמה אור מקיף ולבוש, שמעלים אותה והופכים אותה לאחת מ"מהלכים", העולים מדרגה לדרגה.

15 וע' ברבות וארא פ"ח ומהו לבושו של הקב"ה עוז¹¹⁸ כו' ה' עוז לעמו יתן¹¹⁹ כו' ע"ש ומשם שרש הלבושים הנמשכים ע"י המצות. להיות וכבוד ה' יאספך.

ועיינו במדרש רבה, וארא, פרק ח: "ומהו לבושו של הקדוש ברוך הוא? עוז? וכו'; "ה' עוז לעמו יתן" וכו', עיינו שם. משם נובע שורש הלבושים הנמשכים על ידי המצוות, כדי שיתקיים "וכבוד ה' יאספך".

המדרש על וארא אומר שלבושו של ה' הוא "עוז", כמו בפסוק "ה' מלך גאות לבש... התאזר ה' עוז", ושהוא נתן אותו לישראל: "ה' עוז לעמו יתן". זהו שורש הלבושים הנמשכים על ידי המצוות, המביאים לכך שיתקיים "וכבוד ה' יאספך".

ונמצא בבחי' זו הוא מקבל מהמצות דוקא שע"י דוקא יבא להיות בבחי' מהלכים בין העומדים¹²⁰ כו'

נמצא שבבחינה זו הוא מקבל דוקא מן המצוות, שכן דוקא באמצעותן יגיע למדרגת "מהלכים בין העומדים" וכו',

בבחינה זו הנשמה מקבלת מן המצוות, ודוקא באמצעותן היא נעשית אחת מן ה"מהלכים בין העומדים" (זכריה ג:1): בשונה מן המלאכים, העומדים במדרגות קבועות, היא ממשיכה לעלות.

ע"י הלבושים הנ"ל והלבושים אלו הם הנקראים ג"כ ארכין ואניות שבהם ועל ידם יוכנו לילך בים שהוא עלמא דאתכסיא (וכמ"ש"ל [וכמה שכתוב לעיל] סד"ה ולא תשבית מלח).¹²¹

באמצעות הלבושים הנזכרים לעיל. לבושים אלה נקראים גם "ארכין ואניות": בהם ועל ידם יוכלו ללכת בים, שהוא עלמא דאתכסיא, העולם המכוסה (כפי שנתבאר לעיל בסוף המאמר המתחיל "ולא תשבית מלח").

לבושי המצוות הם ה"ארכין ואניות" שבהם ועל ידם הנשמות יכולות להפליג בים, העולם המכוסה, כפי שהוסבר במאמר "ולא תשבית מלח". הדימוי מזכיר את הפסוק על הלוי'תן: "שם אניות יהלכון, לוי'תן זה יצרת לשחק בו".

אכן יש נשמות גבוהות מאד שיש בהם בחי' רעותא דלבא בכל מאדך¹²² בלי גבול ע"ד חסידים הראשונים^{123, 124} (הנז' [הנזכר] רפ"ה דברכות דל"ב ע"ב)

אולם יש נשמות נעלות מאוד שיש בהן בחינת רעותא דלבא, בחינת "בכל מאדך", ללא גבול, בדומה לחסידים הראשונים (הנזכרים בתחילת פרק ה בכרכות, דף לב, ע"ב);

אבל יש נשמות נעלות מאוד שיש בהן "רעותא דלבא", בחינת "בכל מאדך" — אהבה ללא גבול. כאלה היו חסידים הראשונים שבגמרא, שהיו שוהים שעה אחת לפני התפילה, מתפללים שעה אחת ושוהים שעה אחת אחריה.

שבחי' זו זהו למעלה מהתורה כמרומז בגמרא שם ועל כיוצא בזה אמרו יש קונה עולמו בשעה אחת^{125, 126} כו'

בחינה זו היא למעלה מן התורה, כפי שנרמז בגמרא שם. ועל כיוצא בזה אמרו: "יש קונה עולמו בשעה אחת" וכו'. בחינה זו היא למעלה מן התורה, כפי שרומזת הגמרא שם: היא שואלת כיצד השתמרה תורתם, כאשר היו מקדישים תשע שעות ביום לתפילה, ומשיבה שמפני שהיו חסידים השתמרה תורתם. על מדרגה מעין זו אמרו חז"ל: "יש קונה עולמו בשעה אחת".

כי בחי' רעותא דלבא זו זהו מבחי' כתר שהוא רצון שלמעלה מהשכל כו' והוא מקור התורה דמחכמה נפקת^{127, 128} כו'.¹²⁹

כי בחינת רעותא דלבא זו באה מבחינת כתר, שהוא רצון שלמעלה מן השכל וכו', והוא מקור התורה, שהרי "מחכמה נפקת" וכו'.

רעותא דלבא נובעת מכתר, הרצון שלמעלה מן השכל, והוא מקור התורה. שכן התורה, כמאמר הזוהר, "מחכמה נפקת", וכתר הוא למעלה מחכמה.

16 וע"ז אמרו לא זו מחבבה עד שקראה אמי¹³⁰ כו' וזהו ענין אחת היא יונתי¹³¹ כו' כמ"ש על פסוק זה. על כך אמרו: "לא חדל לחבב אותה עד שקרא לה 'אמי' וכו'. וזהו ענין "אחת היא יונתי" וכו', כפי שנכתב על פסוק זה.

על הנשמות הנעלות ביותר אמרו חז"ל: "עד שקרא לה 'אמי' — הן מעניקות לתורה, ולא רק מקבלות ממנה. זהו גם פירוש "אחת היא יונתי", שהיא משוכחת למעלה מ"שישים מלכות" — המסכתות.

וזהו ענין לוי'תן ששט בים ומקיפו כרגע היינו שהוא למעלה ממדרגת הארכין והאניות שהם הלבושים שממעשה המצות שבהם

זהו ענינו של הלווייתן, השוחה בים ומקיף אותו ברגע אחד: כלומר, הוא למעלה ממדרגת הארכין והאניות, שהם הלבושים הנוצרים מקיום המצוות, שבהם

זהו הלווייתן, השוחה בים ומקיף אותו ברגע אחד. הוא למעלה מ"הארכין והאניות", הלבושים שנוצרים מקיום המצוות.

ועל ידם יתעלו הנשמות בבחי' סוכ"ע ים החכמה כ"א אדרבה הוא מקיף את הים ומשפיע וממשיך בים החכמה מלמעלה מהחכמה כו'

ובאמצעותם הנשמות מתעלות בבחינת סוכב כל עלמין, ים החכמה. אלא אדרבה, הוא מקיף את הים ומשפיע וממשיך לתוך ים החכמה מלמעלה מן החכמה וכו'.

באמצעות הלבושים הללו הנשמות מתעלות אל האור המקיף, "ים החכמה". הלווייתן, לעומת זאת, מקיף את הים עצמו וממשיך לתוך ים החכמה ממדרגה שלמעלה מן החכמה.

כי לוי'תן לי [לשון] חיבור ע"ד דוד היה מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה כמשי"ל [כמה שכתוב לעיל]¹³² ועם היות כי באמת בחינה זו דלא זו מחבבה עד שקראה אמי

שהרי "לווייתן" הוא מלשון חיבור, בדומה לדוד, שהיה מחבר את התורה שלמעלה עם הקדוש ברוך הוא, כפי שנכתב לעיל. ואף שבאמת בחינה זו, של "לא חדל לחבב אותה עד שקרא לה 'אמיי'",

השם לווייתן נגזר מלשון חיבור, ועל דוד נאמר שהיה מחבר את התורה שלמעלה עם הקדוש ברוך הוא, כפי שהוסבר במאמר הראשון. אדמו"ר הזקן מודה כעת שמדרגת "אמיי" היא אכן המדרגה הגבוהה יותר.

שהוא בחי' לוי'תן גבוה מבחי' שור הבר שהוא בחי' לא זו מחבבה עד שקראה בתי.

שהיא בחינת הלווייתן, גבוהה מבחינת שור הבר, שהיא בחינת "לא חדל לחבב אותה עד שקרא לה 'בתי'",

הלווייתן, מדרגת "אמיי", גבוה משור הבר, מדרגת "בתי".

אעפ"כ [אף על פי כן] לעי"ל [לעיתיד לבוא] כתיב רני ושמחי בת¹³³ כו' ושכנתי בתוכך דוקא. כמ"ש במ"א שזהו ע"ד הנה ישכיל עבדי¹³⁴ ירום ונשא כו'

אף על פי כן, על זמן הגאולה נאמר: "רוני ושמחי, בת" וכו', "ושכנתי בתוכך" דווקא. כפי שנכתב במקום אחר, הדבר דומה ל"הנה עבדי יצליח; ירום ונישא" וכו':

אף על פי כן, על זמן הגאולה נאמר: "רוני ושמחי, בת ציון... ושכנתי בתוכך" — ה' ישכון דווקא ב"בת". כפי שהוסבר במקום אחר, הדבר מקביל ל"הנה עבדי יצליח; ירום ונישא": העבד מתעלה למדרגה הגבוהה מכולן.

בחי' עבד הנ"ל דלעבדו בבחי' כשור לעול¹³⁵ יש בו מעלה ומדרגה יתירה כו' ונעוץ סופן בתחלתן¹³⁶ כו':

מדרגת העבד האמורה לעיל, של "לעבדו" בדרך של "כשור לעול", כוללת מעלה ומדרגה יתרה וכו'; ו"נעוץ סופן בתחילתן" וכו'.

לעבד, העובד "כשור לעול", יש מעלה מיוחדת, שכן "נעוץ סופן בתחילתן": המדרגה הנמוכה ביותר — העבד והשור — קשורה למדרגה הגבוהה ביותר.

בעבודה

המאמר מעלה על נס את העבד המקבל עליו את עול המצוות כשור: באמצעות ביטול ומעשים בפועל, האדם ממשיך אור מקיף ולבושים המעלים את הנשמה עוד ועוד, ונעשה אחד מן ה"מהלכים" הממשיכים לעלות. אפילו העבודה הפנימית הנעלית ביותר אינה מחליפה את העול הזה, שכן לעתיד לבוא ה' ישרה דווקא ב"בת", בעבד.

שאלות לשיחה

1. מדוע אדמו"ר הזקן מכנה את יתרונו של דג' הים על שור הבר "פשוט", ומה יש בשור הבר שאין בדגים?
2. כיצד דיני השחיטה — סימן אחד לעוף ושני סימנים לבהמה — ממחישים את ההבדל בין מעוף לכוח?
3. מדוע נאמר ששורש המדות גבוה משורש השכל המוליד אותן, וכיצד הדבר מסביר את הביטוי "האבות הן הן המרכבה"?
4. מה ההבדל בין הנשמות כ"בת" לתורה לבין היותן "אם" לתורה, ואיזו מהן היא שור הבר?
5. אם הלוי'תן אכן גבוה יותר, מדוע ה' ישרה דווקא ב"בת" לעתיד לבוא?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 לוי'תן זה

"שם האוניות הולכות; לוי'תן זה יצרת לשחק בו". הפסוק שעליו מבוסס המאמר הקודם, ואלי' חוזר ההסבר הזה.

Psalms 104:26 תהילים ק"ד:כ"ו

שם אֲנִיּוֹת יִהְיוּ לְלִיָּתָן וְהַיִּצְרָת לְשִׁחְקָבוֹ:

There go the ships; There is leviathan, whom Thou hast formed to sport therein.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

2 והיתה נבלתך למאכל

ההערה מפנה למאמר של אדמו"ר האמצעי, שנדפס באור התורה, ובו ביאור לקללות התוכחה. זהו עיון מקיף יותר בפירוש "ונבלתך תהיה למאכל", שהפסקה הנוכחית מקדימה.

הערת קה"ת

תבוא כח, כו. וראה ד"ה להבין . . . שבתוכחה — מאדמו"ר האמצעי — אוה"ת תבא ע' תתש.

3 עוף השמים

הזוהר על שמיני מפרש את "כל צפור כנף למינה" כמלאכים הקדושים, ומדבר על העופות שמתרבים "על הארץ". הטקסט מפנה את הקורא לכאן, עם פירושיהם של מקדש מלך ורמ"ז, כדי לעמוד על מדרגת העופות.

Zohar, Shmini 6:70-7:79 ספר הזוהר, שמיני ו':ע"ז-ע"ט

4 והיתה נבלתך למאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ

מתוך הקללות שבתוכחה: "ונבלתך תהיה למאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ". אדמו"ר הזקן קורא זאת כתיאור גורלם של הניצוצות הקדושים שנפלו בנוגה, שאותם ילקטו העופות והבהמות — המלאכים והנשמות.

Deuteronomy 28:26 דברים כ"ח:כ"ו

וְהִיְתָה נִבְלָתָךְ לְמֶאֱכָל לְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבִהֲמַת הָאָרֶץ וְאִין מִחַיִּיד:

And thy carcasses shall be food unto all fowls of the air, and unto the beasts of the earth, and there shall be none to frighten them away.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 ועוף יעופף

"ישרצו המים שרץ נפש חיה, ועוף יעופף על הארץ". זהו הפסוק של היום החמישי לבריאה, שעליו מבסס הזוהר את דבריו שהעופות הם מלאכים.

Genesis 1:20 בראשית א':כ'

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יַעֲוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רִקְיעַ הַשָּׁמַיִם:

And G-d said: 'Let the waters swarm with swarms of living creatures, and let fowl fly above the earth in the open firmament of heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א', כ.

6 ועוף זה מיכאל

רבי שמעון מסביר את המילים "ועוף יעופף": "עוף" הוא מיכאל, כפי שנאמר "ויעף אלי אחד מן השרפים" (ישעיהו 6:6), ו"יעופף" הוא גבריאל. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות ש"עוף השמים" הם מלאכים.

Zohar I, 46b זו"א מו, ב

הערת קה"ת

זו"א מו, ב.

7 ובפי שמיני דל"ט סע"ב ובמק"מ ובהרמ"ז

לפי ההערה, קטע הזוהר על שמיני (39b) מובא שם יחד עם פירוש הרמ"ז עליו, כך שאפשר לעיין במקום אחד במקור לדברים על העופות.

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת נ"ך-א ע' קסב ומעתיק גם פי' הרמ"ז.

8 פני ארי' פני שור

בחזון יחזקאל יש לכל אחת מהחיות פני אדם, פני אריה מימין, פני שור משמאל ופני נשר. מלאכי המרכבה האלה הם "בהמת הארץ".

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י'

וְדָמוֹת פָּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א', י'.

9 וכמ"ש בזו"ג בפ' פנחס (דרי"ז ע"ב)

ההערה מציינת שגם אותו קטע מהזוהר, על נשמות הצדיקים המקננות כעופות, מצוטט שם.

הערת קה"ת

מובא גם באוה"ת פ' כי תצא ע' תקלט.

10 אשר שם צפרים יקננו

"אשר שם צפרים יקננו, חסידה ברושים ביתה". כשהפסוק נאמר על ארזי הלבנון, הוא נעשה בזהר דימוי לנשמות הצדיקים.

Psalms 104:17 תהילים ק"ד:י"ז

אֲשֶׁר־שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ חֲסִידָה בְּרוּשִׁים בֵּיתָה:

Wherein the birds make their nests; As for the stork, the fir-trees are her house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 צפרים יקננו

הזוהר על ויצא מפרש גם הוא את "אשר שם צפרים יקננו" כעופות המקננים ב"לבנון" הרם, והוא המקביל שאליו מפנה הטקסט.

Zohar, Vayetzei 34:328-37:337 ספר הזוהר, ויצא ל"ד:שכ"ח-ל"ז:שלי"ז

12 אשר שם צפרים יקננו בטוליהון מקננו נשמתיהון דצדיקייא

על "ארזי לבנון אשר נטע, אשר שם צפרים יקננו" אומר הזוהר שבצלם

18 הכשרו בסימן א'

בהמות, שנבראו מן היבשה, נעשות כשרות באמצעות חיתוך שני סימנים; דגים, שנבראו מן המים, אינם זקוקים לשחיטה כלל; ועופות, שנבראו מן הרקק, נעשים כשרים באמצעות סימן אחד. אדמו"ר הזקן רואה בכך את החיות המצומצמת יותר של העוף.

Chullin 27b:7-8 חולין כ"ז ב:ז-ח'

תני בר קפרא זאת תורת הבהמה והעוף הטיל הכתוב לעוף בין בהמה לדגים לחייבו בשני סימנים אי אפשר שכבר הוקש לדגים לפוטרו בלא כלום אי אפשר שכבר הוקש לבהמה הא כיצד הכשרו בסימן אחד דגים דלאו בני שחיטה ניהו מנלן אילימא משום דכתיב (במדבר יא, כב) הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים יאסף להם באסיפה בעלמא סגי להו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

19 סד"ה אם את כל דגי הים

המאמר שם מסביר שמה אמר "אם את כל דגי הים" מפני שמדרגתו הייתה נעלית כל כך, עד שקבלת חיות מבשר — שרק תלמיד חכם יכול להעלות — הייתה נחשבת בעבורו ירידה. ומכיוון ש"כל מה שיש ביבשה יש בים", המשיך לדבר על הדגים. לפי הטקסט, סופו של המאמר עוסק במדרגת העופות.

הערת קה"ת

לקו"ת בהעלותך לג, ב.

20 והחיות נושאות את הכסא

שם מסביר אדמו"ר הזקן שבאמצעות קרבנות הבקר מתעלה מדרגת הבהמה ל"פני שור" שבמרכבה. בהקשר זה הוא מצטט את "והחיות נושאות את הכיסא" — אותו לימוד על הפסוק שבו משתמשת כאן הפסקה לתיאור כוחן של ה"בהמות".

הערת קה"ת

בחי' תרומה כה, י בשם פד"א. וראה פד"א ספ"ד. שמ"ר ספכ"ג. ועל"ק שלח (מא סוף ד) וש"נ. [כ].

21 והחיות נושאות את הכסא

רבנו בחי' מביא מפרקי דרבי אליעזר ש"החיות נושאות את הכיסא", ומסביר שרק נדמה שהן נושאות אותו, בעוד שבאמת הן נושאות. כאן הדבר מראה את כוחן הגדול של "החיות" שבמרכבה.

Rabbeinu Bahya, Shemot 25:18 רבנו בחי', שמות כ"ה:י"ח

... הרי שרבינו הקדוש סובר ששלושת השגות שהשיג יחזקאל הם הנקראים מעשה מרכבה ואין ללמד מהם אלא ראשי פרקים, ודעת יש אומרים כי השגת חשמל אין מלמדין ממנו כל עיקר ואפילו במסורת ראשי פרקים אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו אין אי לא לא, וכבר נתבאר למעלה כי מציאות החשמל נמצא מזהרורי כסא הכבוד, ויש לך לדעת כי הוא מקיף את הכסא והוא מוליד דבור הכבוד לחיות הקדש ולמלאכים ולכל צבאות המרום, ומה שדרשו רז"ל חשמל חיות אש ממללות לא יובן מזה שיהיה חשמל חיות הקדש, אלא בארו לנו ...

ועשית שנים כרובים, etc." "According to the plain meaning of the text the reason that such figures of angels were placed both in the Tabernacle and in the permanent Temple is to keep alive the idea that there are such beings whom G'd designated from time to time to perform miracles on earth. Just as we have been commanded to have a firm belief in the existence of G'd Himself and the fact that He is the original Existence, and ... this is one of

מקננות נשמות הצדיקים. זו ההוכחה שיש נשמות שנקראות "עופות".

Zohar, Pinchas 12:80-13:90 ספר זוהר, פנחס י"ב-י"ג:צ"א

13 גור ארי' יהודא

ברכת יעקב: "יהודה גור אריה". דוגמה לנשמות שנמשלו לחיות הארץ.

Genesis 49:9 בראשית מ"ט:ט'

גור אַרְיֵה יְהוּדָה מְטַרְף בְּנִי עֲלִיתָ פָּרַע רָבִץ פְּאֲרִיָּה וּכְלָבִיָּא מִי יִקְיָמוּנוּ:

Judah is a lion's whelp; From the prey, my son, thou art gone up. He stooped down, he couched as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית מט, ט.

14 יששכר חמור גרם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם יד.

15 יששכר חמור גרם

ברכת יעקב: "יששכר חמור גרם, רובץ בין המשפתים". שבת נוסף שנמשל לבהמה.

Genesis 49:14 בראשית מ"ט:יד

יששכר חֲמֹר גָּרֵם רֹבֵץ בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים:

Issachar is a large-boned ass, Couching down between the sheep-folds

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 בכור שורו

ברכת משה ליוסף: "בכור שורו הדר לו". יוסף נמשל לשור, הדימוי שהמאמר מפתח ביחס לשור הבר.

Deuteronomy 33:17 דברים ל"ג:י"ז

בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנָיו רָאם קַרְנָיו בָּהֶם עֲמִים יִנְגַּח יִתְּדוּ אֶפְסִי־אֲרָץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה:

His firstling bullock, majesty is his; And his horns are the horns of the wild-ox; With them he shall gore the peoples all of them, even the ends of the earth; And they are the ten thousands of Ephraim, And they are the thousands of Manasseh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 ולכן הוכשרו בס"י אחד

המילים כאן מצטטות את Chullin 27a:1-2. הקטע מופיע למטה.

Chullin 27a:1-2 חולין כ"ז א:א-ב'

מתני' השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשרה ורובו של אחד כמוהו רבי יהודה אומר עד שישחוט את הוורידין חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיטתו כשרה: גמ' השוחט דיעבד אין לכתחלה לא שנים בבהמה לכתחלה לא עד כמה לשחוט ולזיל איבעית אימא אחד אחד בעוף ואיבעית אימא ארובו של אחד כמוהו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

חולין כז, א.

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 כמ"ש בפ' תרומה דקל"ב ב'

שם מביא אדמו"ר הזקן את אותו מאמר מהזוהר בפרשת תרומה: שם מ"ב נמצא בראש ז"א, והאבות מתעטרים בו עד אין סוף. הוא מסביר שכל מסע במדבר היה עלייה שקדמה להמשכת האור, בדומה לכנפי השרפים: "ובשמים יעופף" — עלייה ואחריה המשכה.

הערת קה"ת

ראה לקמן פ' מסעי צב, ב.

28 עשב בשדך

בתיקוני זוהר (תיקון כ"א) נשאל: "מהו עשב? ע"ב, ש"יין" — קריאת המילה כרמו לשם בן ע"ב, המלביש את שבעים ושניים השמות העליונים. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לקשור את שם ע"ב ל"עשב" שבפסוק.

Tikkunei Zohar 62b:18-19 תקוני זוהר ס"ב ב:י"ח-י"ט

קרנבא תניינא לקבל שו"ר דאתמר ביה שור או כשב או עז וגו'. ולקבליה צלותא דמנחה דאמר דוד עלה מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם. מאי עשב ע"ב ש'. ואנון ע"ב שמהן דאינון לבושין לע"ב שמהן עלאין. כגוונא דעשב דאיהו לבושא דחטה. ובגין דא להוציא לחם מן הארץ. והיינו לחם אבירים אכל איש ודא נהמא דאורייתא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

29 ונתתי עשב בשדך לבהמתך

מהפרשה השנייה של קריאת שמע: "ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואכלת ושבעת". העשב לבהמות מסמל את ההמשכה באמצעות המצוות המעשיות.

Deuteronomy 11:15 דברים י"א:ט"ו

ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת:

And I will give grass in thy fields for thy cattle, and thou
shalt eat and be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יא, טו.

30 כמ"ש בת"ז

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

והוא בתכ"א סב, ב. [כ].

31 גוני ימא

בזוהר על בשלח מתואר הים הגדול, והדגים שבים מתקבצים איש למקומו. הטקסט מפנה את הקורא להסבר על הקטע הזה בנוגע לדגים שאינם יכולים לצאת מן הים.

Zohar, Beshalach 10:95-105 ספר זוהר, בשלח י"צ:ה-ק"ה

32 "באין אלפים אכוס בר, ורב תבואות בכוח שור". כוחו של השור הוא היתרון של הנשמות הנקראות "בהמות הארץ".

Proverbs 14:4 משלי י"ד:ד

באין אלפים אכוס בר ורב תבואות בכוח שור:

Where no oxen are, the crib is clean; But much increase is
by the strength of the ox

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain) •
Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998.
(CC-BY)

22 ועל הכסא כמראה אדם

"ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". החיות נושאות את הכיסא ואת ה"אדם" היושב עליו.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וממעל לרקיע אשר על־ראשם כמראה אָבִן־סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶּא וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶּא דְּמוּת כְּמִרְאָה אָדָם עָלָיו מִלְּמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the
likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone;
and upon the likeness of the throne was a likeness as the ap-
pearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה יחזקאל א, כו.

23 שאלת משה: "אם את כל דגי הים יאסף להם, ומצא להם?" זו פתיחת המאמר בפרשת בהעלותך, שאליה מפנה הטקסט בעניין מדרגת העופות.

Numbers 11:22 במדבר י"א:כ"ב

הֲצֹאן וַיִּקָּר וְשָׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֶאֱסֹף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם:

If flocks and herds be slain for them, will they suffice them?
or if all the fish of the sea be gathered together for them, will
they suffice them?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

24 שם מ"ב

בזוהר על פרשת תרומה נאמר ששם בן מ"ב אותיות מתעטר בעולם העליון, והוא עולה ואינו יורד, ואילו שם בן ע"ב עולה ויורד. לכן מכנה אותו אדמו"ר הזקן נעלה יותר משם ע"ב.

Zohar, Terumah 10:106-116 ספר זוהר, תרומה י':ק"ו-קס"ז

25 ובשמים יעופף

חזון ישעיהו על השרפים: "לכל אחד מהם שש כנפיים: בשתיים כיסה את פניו, בשתיים כיסה את רגליו ובשתיים היה עף". התעופה היא דימוי לעלייה, וכאן היא קשורה לשם בן מ"ב.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו':ב'

שָׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשֵׁתִים יִכְסֶּה פָּנָיו וּבְשֵׁתִים יִכְסֶּה רַגְלָיו וּבְשֵׁתִים יֵעוּפֶף:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings:
with twain he covered his face and with twain he covered his
feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ו, ב.

26 ובכל מאדך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, ובכל נפשך ובכל מאדך". אהבה "בכל מאדך", ללא גבול, היא בחינת העלייה הנמשלת לשם בן מ"ב.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

33 בהמות בהררי אלף

"כי לי כל חיתו יער, בהמות בהררי אלף". הפסוק שהתרגום מתרגם כשור הבר.

Psalms 50:10 תהילים נ"י

כִּי־לִי כָל־חַיְתֵי־יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהָרֵי־אֶלְפִי:

For every beast of the forest is Mine, and the cattle upon a thousand hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 ותור בר דרעי בכל יומא בטורין אלפא

התרגום מפרש את "בהמות בהררי אלף" כ"שור הבר שרועה מדי יום באלף הרים". כך הוא מזהה את הבהמות שבמדרש עם שור הבר.

Aramaic Targum to Psalms 50:10 תרגום תהילים נ"י

אָרום דִּילִי כָל חוֹרְשָׁא (וְעֵתְדַת לְצִדִּיקָא בְּגֻן עֵדֻן) בְּעִירְיָא דְכֵן (וְתוֹר בְּרִדְרְעִי בְּכָל יוֹמָא) בְּטוֹרִין אֶלְפָּא:

Mikraot Gedolot (Public Domain)

35 ובזח"ג בפ' פנחס דר"י א'

הקטע שם מסביר את "אלף ההרים שהבהמה הגדולה אוכלת" על פי אותו מאמר מהזוהר בפרשת פינחס: זוהי מלכות, הנקראת בהמה, שערכה בגימטריה ב"ן, ובה נכללים הבירורים של נוגה.

הערת קה"ת

ראה לקמן פ' אמור לו, א.

36 ובפ' בראשית י"ח ב'

ההערה מציינת שמאמר הזוהר הזה על בראשית מצוטט בפירושו של הצמח צדק לתהילים.

הערת קה"ת

מובא ביהל אור ע' תז. נתבאר בביאור להצ"צ כרך-ב ע' תרו ואילך.

37 ואלף טורין

בזוהר על פינחס נאמר שאלף הרים צומחים לבהמה בכל יום והיא אוכלת אותם. אדמו"ר הזקן מזהה את הבהמה עם מלכות, "הבהמה הגדולה".

Zohar, Pinchas 12:70-80 ספר הזוהר, פנחס י"ב:ע"פ

The translation is only of the first 15 lines of the Hebrew text. As R. Simeon was once studying this portion, his son, R. Eleazar, came and asked him: 'What is the connection of Nadab and Abihu with Phineas? If Phineas had not been bom when they died and had afterwards come into the world and taken their place, I could understand, but he was alive at the time, and his soul was already in its place?' He replied: 'My son, there is a deep mystery here. When they departed ... from

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

38 ואלף טורין

על הפסוק "מצמיח צחיר לבהמה" (תהלים קד, יד), הזוהר מדבר על הבהמה השוכנת על אלף הרים, שעשב צומח לה בכל יום. זהו המקום השני שהטקסט מציין כמקור ללימוד זה.

Zohar, Bereshit 7:70-8:83 ספר הזוהר, בראשית ז':ע"ח:פ"ג

39 ואלף טורין היינו בעולם הבריאה

ההערה מצטטת: שם אל שד"י, המחיה את עולם הבריאה, עולה בגימטריה אלף כשהוא נכתב במילואו. כך מוסבר מדוע "אלף ההרים" נמצאים

| כבריאה.

הערת קה"ת

"כי א-ל שדי שהוא שם המהווה עולם הבריאה הנה המילוי שלו עולה אלף" — אוה"ת ויקרא-ג ע' תתע.

40

"מי יתנך כאח לי... אמצאך בחוץ, אשקך". הטקסט מפנה למאמר על פסוק זה לדיון במילה "בחוץ", שהיא משמעות המילה "בר" כאן.

Song of Songs 8:1 שיר השירים ח':א'

מִי יִתְנֶךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאֶךָ בַּחוּץ אֲשָׁקֶךָ גַּם לֹא־יָבוּז לִי:

Oh that thou wert as my brother, That sucked the breasts of my mother! When I should find thee without, I would kiss thee; Yea, and none would despise me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 יודע צדיק נפש בהמתו

"יודע צדיק נפש בהמתו". כאן יש להבין זאת כיסוד, ה"צדיק", הקשור למלכות, ה"בהמה".

Proverbs 12:10 משלי י"ב:

יֹדֵעַ צְדִיק נֶפֶשׁ בְּהֵמָתוֹ וְרַחֲמֵי רִשְׁעִים אֲכֹרִי:

A righteous man regardeth the life of his beast; But the tender mercies of the wicked are cruel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יב, י.

42

כאשר רבי עקיבא שב לביתו עם אלפי תלמידים, אמרו שכנותיה לאשתו לשאול בגדים נאים, והיא השיבה: "יודע צדיק נפש בהמתו". אדמו"ר הזקן רואה בדבריה את הקשר של הצדיק עם ה"בהמה".

Ketubot 63a:1 כתובות ס"ג א:א'

קא מדבֿרְתָּ אֶלְמָנוֹת חַיִּים! אֲמָרָה לָקָה: אִי לְדִידִי צִיִּית — יְתִיב תְּרִי סְרִי שְׁנֵי אַחֲרֵינֵי[תָא]. אָמַר: בְּרִשּׁוֹת קָא עֲבִידְנָא. הֲדַר אָזִיל וְיְתִיב תְּרִי סְרִי שְׁנֵי אַחֲרֵינֵי[תָא] כְּבִי רַב. כִּי אֲתָא אֵייתִי בְּהַדְיָה עֲשִׂרִין וְאַרְבַּעַה אֶלְפִי תַלְמִידִי, שְׁמַעָה דְּבִיתָהּ, הָוֹת קָא נִפְקָא לְאַפִּיה. אָמְרוּ לָהּ שִׁבְכָתָא: שְׂאִילִי מֵאֲנִי לְבוֹשׁ וְאַיְכָסָא. אָמְרָה לָהּ: "יֹדֵעַ צְדִיק נֶפֶשׁ בְּהֵמָתוֹ". כִּי מִטָּא לְגַבְיָהּ, נִפְלָה עַל אַפָּהּ, קָא מְנַשְׁקָא לָקָה לְכַרְעִיה. הָוֹ קָא מְדַחֲפִי לָהּ שְׁמַעִיה. אָמַר לָהּ: שְׁבִקְהָ, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

43 עמוד אחד וצדיק שמו

רבי אלעזר בן שמוע אמר: העולם עומד על עמוד אחד, וצדיק שמו, שנאמר: "וצדיק יסוד עולם". העמוד הוא יסוד.

Chagigah 12b:3 חגיגה י"ב ב:ג'

וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים: עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר עֲמוּדִים עוֹמֶדֶת, שְׁנָאָמַר: "יֵצֵב גְּבוּלוֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". וְיֵשׁ אוֹמְרִים: שְׁבַעַה עֲמוּדִים, שְׁנָאָמַר: "חֲצֵבָה עֲמוּדִיהָ שְׁבַעַה". רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שְׁמוּעַ אוֹמַר: עַל עֲמוּד אֶחָד, וְצְדִיק שְׁמוֹ, שְׁנָאָמַר: "וְצְדִיק יְסוּד עוֹלָם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

44 וז"ש בזוהר ההוא אדם דרכיב

הערת קה"ת מפנה Zohar I, 217a למילים האלה.

Zohar I, 217a זח"א ריו, א

הערת קה"ת

זח"א ריו, א.

45 בריאת הנשמות ממנה להיות יש ודבר נפרד בפ"ע בעולם הבריאה

אדמו"ר הוקן כותב שם שבריאת הנשמות ממלכות, כדי שיהיו ישות נפרדת בעולם הבריאה, נקראת "לידה", ואילו נשמות האצילות אולי מעולם לא נפרדו מהאלקות. בכך מבוססת ההבחנה הנעשית כאן.

Tanya, Iggeres HaKodesh 20:15 תניא, אגרת הקדש כ"ט"ו

... גם המלכות דאצילות נקרא "כתר" ממשה למעלה. ומה גם, כי בריאת הנשמות - ממנה, להיות יש ודבר נפרד בפני עצמה בעולם הבריאה, ונקרא בשם "לידה", בקריעת ים־סוף ד"בצתיקא תליא". וגם, כל גידול הנשמות כל ז' חדשים, מזיווג של שמיני עצרת עד שביעי של פסח, הוא כמו גידול ועיר אנפין ונוקבא בבטן "אימא עילאה", שהוא עלידי אורות עליונים מ"אימא עילאה", ומלמעלה למעלה עד אין סוף, המתלבש בה כל ט' או ז' ירחי לידה. ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

46 וע"פ מאמר הזהר פ' בשלח דמ"ח ע"ב

ההערה מזהה את הסבר מאמר הזהר בפרשת בשלח, שהטקסט מזכיר, עם ההסבר שנדפס בביאורי הזהר של אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

ביאה"ז לאדה"א.

47 נפש ח"י למינה

"תוצא הארץ נפש חיה למינה". בעלי החיים שביבשה, ישויות נפרדות שהארץ הוציאה, הם דמותן של נשמות הבריאה.

Genesis 1:24 בראשית א' כ"ד

ויאמר אלקים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחייתוֹ אֶרֶץ לְמִינָה וְיִהְיֶיכֶן:

And G-d said: 'Let the earth bring forth the living creature after its kind, cattle, and creeping thing, and beast of the earth after its kind.' And it was so

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, כד.

48 הערת קה"ת מפנה לLeviticus 21:1-24:23 למילים האלה.

Leviticus 21:1-24:23 ויקרא כ"א-כ"ד:כ"ג

פסקה 4

49 נשמות הצדיקים

עץ חיים מבאר שהייחוד העליון באצילות מוליד נשמות חדשות של צדיקים, ואילו הייחוד של ז"א ונוקבא דבריאה מוליד נשמות חדשות של מלאכים. אדמו"ר הוקן מסיק מכך שנשמות הנולדות מז"א ונוקבא דאצילות מתהוות בבריאה.

Sefer Etz Chaim 47:5 עץ חיים מ"ה

... ויס' שלו לבד מה שהיה לו מתחלתו אבל מסוד המוחין הבאים לו בתוספת אינו נותן להם וז"ס ויס' מקנן ביצירה והענין כי ע"י זווגים יוצאין נשמות ורוחין קדישין ומלאכים ונמשכין אל היצירה לגדל שם בסוד הוי"ק לבד וכל זה ע"י הזווג דאצילות פב"פ אבל ע"י זווג אב"א נמשך האור אל העשיה בבחי' ג' גו ג' והטעם כי הלא מלי מקנא באופן וכאשר הנוקבא עומדת אב"א אין לה מקום בז"א רק ג"ת לבד לכן כאשר היא מקנא באופן זה דאב"א אינו נותן שם רק בחי' ג' גו ג' שהם נגד ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

50 הנפש ההיא נפש דאצי' ממש

הזהר על ויקרא מדבר על הצדיקים שחלקם נעלה בקדוש ברוך הוא, והם נקראים בניו, וכן על "נפש החיה" הבאה מאותו חלק עליון. אדמו"ר הוקן מפרש זאת כנשמות של אצילות עצמה.

Zohar, Vayikra 63:417-64:424 ספר הזהר, ויקרא ס"ג:תיו-ס"ד:תכ"ד

51 הנפש ההיא נפש דאצי' ממש

בתחילת פרשת משפטים אומר הזהר שלאדם ניתנת תחילה נפש מצד הבהמה; אם הוא זוכה ליותר, נותנים לו נפש בבחינת אצילות, והוא נקרא בת מלך. זהו הקטע שהטקסט מביא יחד עם עץ חיים.

Zohar, Mishpatim 2:4-13 ספר הזהר, משפטים ב'ד:י"ג

52 בנים אתם לה' אלקיכם

"בנים אתם לה' אלקיכם". הפסוק שהזהר דורש על הנשמות שהן בניו של ה' במלוא מובן המילה.

Deuteronomy 14:1 דברים י"ד:א

בְּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא־תְשִׂימוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֵת:

Ye are the children of the L-RD your G-d: ye shall not cut yourselves, nor make any baldness between your eyes for the dead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 בנים אתם לה' אלקיכם

הזהר על ויקרא: תחילה קרא ה' לישראל עבדים, אחר כך בנים, כמו שנאמר "בנים אתם לה' אלקיכם", ואחר כך אחים. זהו מקום נוסף מבין המקומות שהטקסט מונה.

Zohar, Vayikra 13:97-16:104 ספר הזהר, ויקרא י"ג:צ"ז-ט"ז:ק"ד

R. Abba further discoursed on the verse: "Behold how good and how pleasant it is for brethren to dwell together in unity" (Ps. CXXXIII, I). 'Happy are Israel', he said, 'in that G-d gave them in the charge of no chief or messenger, and they are attached to Him and He is attached to them. And from His love for them He called them servants, as it is written: "For unto me the children of Israel are servants" (Lev. 25, ... 55); and He further called them children, as it is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

54 שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה, בנות ירושלים". זהו הפסוק ממאמרו של אדמו"ר הוקן שאליו הוא מפנה.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א'ה

שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֹאווָה בָנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֶהְיֶי קָדָר בְּיָרִיעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 רני ושמחי בת

"רני ושמחי בת ציון, כי הגני בא ושכנתי בתוכך". ה"בת" היא מלכות, שתעלה לעתיד לבוא.

Zechariah 2:14 זכריה ב'י"ד

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשֹׁכְנֶתִי בְּתוֹכָךְ נְאֻם־יְיָ

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

the world to come when thy soul shall long to enter into the
... spheres of glory and
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 5

63 נעוץ סופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ספר יצירה פ"א מ"ז.

64 נעוץ סופן

"עשר ספירות בלי מה: סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן, כמו שלהבת
הקשורה בגחלת." המקור לכך שמלכות, הסוף, קשורה לכתר, ההתחלה.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א"ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן כשלהבת
קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to
its beginning and its beginning linked to its end, just as the
flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and
there is not a second one, and before one what wilt thou
?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor
Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

65 סוף מעשה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
פיוט לכה דודי.

66 הראיני את מראיך

"הראיני את מראיך, השמיעני את קולך." הפסוק במאמר שאליו מפנה
אדמו"ר הזקן, וממנו עולה שמלכות היא כתר באור חזון.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב':יד

יוֹנְתִי בְּחִגִּי הִסְלַע בְּסֶתֶר הַמְּדִנָּה הָרְאִינִי אֶת־מְרָאֶיךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־
קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עָרַב וּמְרָאֶיךָ נָאוֹה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of
the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice;
'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 ז"א בעתיקא קדישא תלייא ואחיד

אדרא זוטא (הטקסט מציין דף רצב): אבא ואמא יוצאים מהמוח הנסתר,
ואילו ז"א תלוי ונאחז בעתיקא קדישא. זו ההוכחה לכך שהמדות מושרשות
למעלה מן השכל.

Zohar, Idra Zuta 23:105-24:113 ספר הזהר, האדרא זוטא כ"ג:ק"ה-
כ"ד:ק"ג

68 ז"א בע"ק תלייא . . וכמו עד"מ

ההערה מפנה את הלומד לעיון מורחב בעניין ז"א התלוי בעתיקא קדישא
ובמשל למדות האדם, ששורשן למעלה מן השכל.

הערת קה"ת

ראה ג"כ בארוכה מאמרי אדה"ז — ענינים ע' תיז-ח (ובהנסמן בהמ"מ שם).

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 אשת חיל עטרת בעלה

"אשת חיל עטרת בעלה". מלכות תהיה לכתר שמעל ז"א.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד

אִשְׁת־חַיִּל עֲטֶרֶת בְּעָלָהּ וּכְרָקָב בְּעֶצְמוֹתָיו מְבִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that
doeth shamefully is as rottenness in his bones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יב, ד.

57 כח המתברר . . משם ס"ג

המאמר השני, "אם בחוקתי תלכו", מתחיל שם, ובהמשך מובא מעץ חיים
שכעת שם מ"ה מברר את שם ב"ן, ולעתיד לבוא, כאשר ב"ן יתברר, "אשת
חיל" תהיה "עטרת בעלה", שכן השבירה הייתה בשם ס"ג.

הערת קה"ת

ועל"ק רד"ה אם בחוקתי הב' (מז, ג) וש"נ [כ].

58 ע"פ הזהר פ' שלח דקע"א

ההערה מזהה את הביאור "במקום אחר" על הזהר שלח כביאור המודפס
כביאורי הזהר של אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

ביאורו"ז לאדהאמ"צ צ, ב.

59 והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים

"והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חיים אל הים הקדמוני וחיים
אל הים האחרון". המים היוצאים מירושלים, מלכות, אל "הים הקדמוני",
בינה, מראים שמלכות עולה מעל אמא.

Zechariah 14:8 זכריה י"ד:ח

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מִיַּם־הַיָּם מִירוּשָׁלַם חַיִּים אֶל־הַיָּם הַקִּדְמוֹנִי
וְחַיִּים אֶל־הַיָּם הָאֲחֵרֹן בְּקִיץ וּבְחֶרֶף יִהְיֶה:

And it shall come to pass in that day, That living waters shall
go out from Jerusalem: Half of them toward the eastern sea,
And half of them toward the western sea; In summer and in
winter shall it be

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 יצאו מים חיים מירושלים

הזהר על שלח מביא פסוק זה בתיאור המדרגות שלמעלה ומעיין המים
שלהן. הטקסט מפנה להסבר שלו עצמו לקטע זה.

Zohar, Sh'lach 34:252-260 ספר הזהר, שלח לך ל"ד:רנ"ב-ר"ס

61 הערת קה"ת מפנה לז'הר, Vayetzei 20:159-164 למילים האלה.

Zohar, Vayetzei 20:159-164 ספר הזהר, ויצא כ':קנ"ט-קס"ד

62 הזהר על יתרו: "בנים אתם לה" פירשו "בנים ממש" — אלה הדבקים בה' באמצעות הברית הקדושה והמזוהת.

Zohar, Yitro 24:431-26:441 ספר הזהר, יתרו כ"ד:תל"א-כ"ו:תמ"א
R. Abba derived the same lesson from the words from this
commandment: "Thou shalt not make... any graven image
(pesel)", which he connected with the verse, "Hew (pesal)
thee two tables of stone" (Ex. 34, 1), interpreting thus: "Thou
shalt not 'hew' unto thee another Torah, which thou neither
knowest [from books], nor hast learnt from thy master; for I
the L-rd thy G-d am a jealous G-d and shall punish thee in

פסקה 6

69 בביאור ע"פ שימני כחותם

שם מיוחסות רצועות התפילין השחורות, המשתלשלות אל הלב, ל"לובן" של הגולגולת, חסד דעתיק, הגבוה מ"שער רישיה", שממנו נמשכות המצוות המעשיות; הן שחורות רק כדי שיוכלו להימשך למטה. זהו משל לדבר שנראה נמוך, אך שורשו גבוה יותר.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש מז, ד.

70 שימני כחותם

"שימני כחותם על לבך, כחותם על זרועך". המאמר על פסוק זה מסביר את רצועות התפילין התלויות על הלב.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו

שימני כחותם על־לִבְךָ כחותם על־זרועך כִּי־עֵזָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְאָה רִשְׁפִּיָּה רִשְׁפִּי אֵשׁ שֶׁלֹּהֶבְתִּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
L-RD

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 בביאור ע"פ אלה מסעי

הקטע שם מבחין בין אור הנמשך באמצעות המדות לבין אור "פני המלך", הנמשך בלי שום שינוי או רגש, ומציין שאין להשוות בין מדות אצילות למדות העולמות התחתונים, וכל שכן למדות שלמעלה מאצילות.

הערת קה"ת

לקו"ת מסעי צג, ב.

72 אלה מסעי

"אלה מסעי בני ישראל". זהו הפסוק במאמר לפרשת מסעי שאליו מתייחס אדמו"ר הזקן.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 שבוהר כפי בשלח ד"נ ע"א

ההערה מפנה לביאור התוספתא הזאת שבוהר בספר ביאורי הזהר.

הערת קה"ת

ראה ביאורי הזהר מד, ב.

74 תלת רוחין דכלילן בתלת

התוספתא שבוהר לפרשת בשלח מתארת את ההתחלות הנסתרות: "שלוש רוחות הכלולות בשלוש" ששקעו, ואת המים הנסתרם שמתחת. הטקסט מפנה להסבר שלו עצמו על הקטע הזה.

Zohar, Beshalach 11:134 ספר הזהר, בשלח י"א:קל"ד

פסקה 7

75 האבות הן הן המרכבה

אותה אמירה של ריש לקיש על "ויעל אלקים מעליו" שנאמרה על יעקב.

Bereshit Rabbah 82:6 בראשית רבה פ"ב:ו

ויעל מעליו אלקים - אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנאמר (בראש"י ג): ויעל אלקים מעל אברהם. ויעל מעליו אלקים (שם כח) והנה ה' נצב עליו, ויצב יעקב מצבה וגו':

G-d ascended from upon him, in the place where He had spoken with him" (Genesis 35:13). "G-d ascended from upon him" - Reish Lakish said: The patriarchs are the Divine Chariot, as it is stated: "G-d ascended from upon Abraham" (Genesis 17:22); "G-d ascended from upon him"; "the L-rd stood over him" (Genesis 28:13). "Jacob established a monument in the place where He spoke with him, a monument of stone. He poured a libation upon it, and poured oil upon it" (Genesis 35:14). "Jacob established a ... monument.... He poured a

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ר פפ"ב ז. ושם פמ"ז ו. ובזח"ג רכט, ב. רנז, ב [כ].

76 האבות הן הן המרכבה

ריש לקיש: "האבות הן הן המרכבה", כפי שנאמר: "ויעל אלקים מעל אברהם". זהו המקור לאמירת חז"ל.

Bereshit Rabbah 47:6 בראשית רבה מ"ז:ו

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליטול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הה"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא': ויעל אלקים מעל אברהם.

ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

He concluded speaking with him, and G-d ascended from upon Abraham" (Genesis 17:22). It is taught: One who departs from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: 'Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of ... greater stature than you, then I will speak with

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

שמאל. הערת המקדש מלך על הקטע הזה מבארת ש"שור" הוא יסוד דו"א.

Zohar, Shmini 4:49-5:59 ספר הזהר, שמ"ה ד:מ"ט-ה:נ"ט
The first 15 lines of the Hebrew text do not appear in our translation. AND MOSES SAID UNTO ELEAZAR AND ITHAMAR, LET NOT THE HAIR OF YOUR HEADS GO LOOSE, ETC.... FOR THE ANOINTING OIL OF THE L-RD IS UPON YOU. R. Abba said: 'All joy above derives from the Holy Oil, from which issue gladness and blessings to all the Lamps, and with the stream of which the Supernal Priest is crowned. Therefore the priest on earth on whom the anointing oil has flowed must display a smiling and joyful

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

84 בכור שורו הדר לו

ברכת משה ליוסף: "בכור שורו הדר לו". יוסף, הצדיק, נקרא שור.

Deuteronomy 33:17 דברים ל"ג:י"ז

בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רָאִם קִרְנָיו בָּהֶם עֲמִים יִנָּח יַחְדּוֹ אֶפְסֵי־אֶרֶץ
וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה:

His firstling bullock, majesty is his; And his horns are the horns of the wild-ox; With them he shall gore the peoples all of them, even the ends of the earth; And they are the ten thousands of Ephraim, And they are the thousands of Manasseh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, יז.

85 בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה

הקטע שם קורא את הפסוק "שחורה אני ונאווה" כמתייחס לשני סוגי שחור, ולאחר מכן פותח בביאור הפסוק: בין המאציל לנאצל צריך להיות ממוצע. המאמר כאן מצטט את הביאור הזה כדי ללמד שירידת המלכות לעולמות התחתונים היא המביאה לעלייתה הגבוהה מאוד.

הערת קה"ת

לקריאת שה"ש ז, ד.

86 שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה". הפסוק במאמר שמבאר את העלייה שבאה באמצעות הירידה של מלכות.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוּהָ בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהָלִי קֶדֶר כִּירְעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 פסקה

87 שארז"ל בהמות נותן לליתן בקרניו

בהמות ולווייתן הם הציד של הצדיקים לעתיד לבוא: "בהמות נוגח את לווייתן בקרניו וקורעו, ולווייתן מכה את בהמות בסנפיריו ושוחטו". זו התמונה שהמאמר מבאר.

Vayikra Rabbah 13:3 ויקרא רבה י"ג:ג

הערת קה"ת

ויק"ר יג, ג "נותן": דחפו ודץ בו (מתנות כהונה).

77 האבות הן הן המרכבה

כווהר על פינחס נאמר שישאל כוללים שלושה מן החיות, "שעליהם נאמר: האבות הן הן המרכבה".

Zohar, Pinchas 51:314-53:325 ספר הזהר, פנחס נ"א:ש"ד-נ"ג:שכ"ה

78 בד"ה להבין . . הן הן המרכבה

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהאבות הם חסד, גבורה ותפארת דאצילות, מביא את דברי אידרא זוטא שאבא ואמא יוצאים מן המוח הסתום ואילו ז"א נאחז בעתיקא, ומביא את אותה המחשה: המדות נולדות מן השכל, אך עצמותן נלקחת ממקום גבוה יותר, כפי שמראים האהבה והיראה הטבעיות.

הערת קה"ת

תו"א עג, א.

79 ע"פ הזהר פ' ח"ש דקכ"ג ע"א

ההערה מפנה לאור התורה לדיון בקטע זה כוהר על שנותיה של שרה, שהמאמר מצטט בעניין מעלתו של ז"א על אבא ואמא.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת חיי שרה קו, ב. ביאה"ז לצ"צ ע' ע.

80 מאה שנה

כווהר על "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים" נאמר שכל שנותיה היו למעלה, ו"מאה שנה" כוללות את הכול. הטקסט מפנה להסברו על קטע זה.

Zohar, Chayei Sara 5:23-6:28 ספר הזהר, חיי שרה ה:כ"ג-ו:כ"ח

AND THE LIFE OF SARAH WAS A HUNDRED YEARS AND SEVEN YEARS. Each of these periods was marked by its own peculiar degree of virtue. R. Simeon said: "There is an inner significance in the fact that with the other numbers the word for "years" (shanah) is in the singular, whereas with the number seven it is in the plural (shan-im). The hundred forms a unit because the Holy One is united with the highest and most mysterious by the secret of the ... hundred benedictions pronounced each

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 9

81 ועיין במק"מ בפ' הזהר פ' שמ"ה

לפי ההערה, גם דברים אלה של "מקדש מלך" על הזהר מובאים שם.

הערת קה"ת

מובא גם באוה"ת נ"ך-א ע' קלט.

82 ושור ואיל

ביום השמיני למילואים: "ושור ואיל לשלמים". הפסוק שעל הזהר שלו מבאר המקדש מלך.

Leviticus 9:4 ויקרא ט:ד

וְשׁוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים לְזִבְחַת לִפְנֵי ה' וּמִנְחָה כְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֲלֵיכֶם:

and an ox and a ram for peace-offerings, to sacrifice before the L-RD; and a meal-offering mingled with oil; for to-day the L-RD appeareth unto you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 ושור ואיל

כווהר על שמ"ה: שור ולא פר, מפני שהשור שלם; השור והאיל באים מצד

88 רגלי החיות כנגד כולן

מעל השמים נמצאות החיות הקדושות: רגליהן שוות לכל המרחקים שמתחתיהן, וכן הלאה, עד ליקרני החיות שוות לכולן, ומעליהן כיסא הכבוד. הקרניים הן המדרגה העליונה ביותר של החיות.

Chagigah 13a:4 חגיגה י"ג א"ד:

למעלה מהן — חיות הקדש. רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, שוקי החיות כנגד כולם, רכובי החיות כנגד כולם, ירכי החיות כנגד כולם, גופי החיות כנגד כולם, צווארי החיות כנגד כולם, ראשי החיות כנגד כולם, קרני החיות כנגד כולם. למעלה מהן — כסא כבוד. רגלי כסא הכבוד כנגד כולם, כסא הכבוד כנגד כולם, מלך אל חי וקצין רם ונשא שוכן עליהם, ואתה אומר: "אעלה על כמתי עב אדמה לעליון" — ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, א.

פסוקה 11

89 רמה קרני

תפילתה של חנה: "לבי שש בה", רמה קרני בה". הפסוק שעליו מבוסס ההסבר שאליו מתייחס אדמו"ר הזקן.

I Samuel 2:1 שמואל א ב' א'

ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני בה' רחב פי עלי אויבי כי שמחתי בישועתך:

And Hannah prayed, and said: My heart exulteth in the L-RD, My horn is exalted in the L-RD; My mouth is enlarged over mine enemies; Because I rejoice in Thy salvation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 דוד שנמשח בקרן

ספרא דצניעותא: "ויקח שמואל את קרן השמן"; אין מושחים אלא בקרן, כמו שנאמר: "אצמיח קרן לדוד". הטקסט מפנה את הקורא לכאן בעניין קרן משיחתו של דוד.

Zohar, Sifra DiTzniuta 6:62-73 ספר הזוהר, ספרא דצניעותא ו' ס"ב-ע"ג

91 בד"ה הנה להבין שרש ענין מ"ת

שם מבוארים דברי חנה "רמה קרני בה": דוד, שנמשח בקרן, הוא בבחינת "רמה", עתיקא, שאין בו שינוי, שלא כשואל, שנמשח בפך, והוא בבחינת "אדם", שיש בו שינויים; לכן דוד, מלך ישראל, חי וקיים לעולם.

הערת קה"ת

תו"א עב, ג.

92 בספרא דצניעותא ספ"ה

לפי ההערה, קטע זה מספרא דצניעותא מועתק שם.

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת בראשית-ב דף ש, ב.

פסוקה 12

93 פזר נתן לאביונים

"פזר נתן לאביונים; צדקתו עומדת לעד; קרנו תרום בכבוד". ה"קרן" של

הנותן מתרוממת בזכות מעשה הצדקה.

Psalms 112:9 תהילים קי"ב ט'

פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד:

He hath scattered abroad, he hath given to the needy; His righteousness endureth for ever; His horn shall be exalted in honour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיב, ט. בזהר פי בהעלותך דקנ"ג סע"ב:

94 פזר נתן לאביונים

הזוהר על פרשת בהעלותך פותח בפסוק זה ודורש אותו. הטקסט מביא אותו כדי להראות כיצד ה"קרן" מתרוממת באמצעות קיום מצוות כפועל.

Zohar, Beha'alotcha 17:95-97 ספר הזוהר, בהעלותך י"ז: צ"ה-צ"ז

AND ON THE DAY THAT THE TABERNACLE WAS REARED UP. R. Hiya cited here the verse: "He hath scattered abroad, he hath given to the needy, his righteousness stands for ever" (Ps. 112, 9). 'The term "scattered" here', he said, 'is to be interpreted in the light of the saying: "There is that scattereth, and increaseth all the more" (Prov. 11, 24), that is, in-creaseth in riches, increases in life

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

95 מענין בקרן בן שמן

לפי ההערה, עניין "בקרן בן שמן" מתבאר שם בהרחבה.

הערת קה"ת

נתבאר בארוכה באוה"ת נ"ך-א ע' קלז ואילך.

96 בקרן בן שמן

"כרם היה לידידי בקרן בן שמן", כלומר, על גבעה פורייה. המילה "קרן" קושרת את הפסוק לנושא.

Isaiah 5:1 ישעיהו ה' א'

אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם ה'ה לידידי בקרן בן שמן:

Let me sing of my well-beloved, A song of my beloved touching his vineyard. My well-beloved had a vineyard In a very fruitful hill

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 בקרן בן שמן

הזוהר על פרשת צו מביא את הביטויים "בקרן בן שמן" ו"שמן תורק שמך" כדי להראות שהברכות נובעות משמן זה.

Zohar, Tzav 21:154-24:166 ספר הזוהר, צו כ"א קנ"ד-כ"ד קס"ו

Another was that they thrust themselves forward in the place of their father. A third was that they were not married; for such are not meet to bring blessings into the world. And a fourth was that they were intoxicated with wine. THIS (Zoth) IS THE ANOINTING PORTION OF AARON AND OF HIS SONS. R. Jose said: 'Zoth (Shekinah) indeed is the anointing portion of Aaron, for he brought of the oil of the supernal anointing and caused it to flow below; and by the hand of ... Aaron Zoth was

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

Six days thou shalt eat unleavened bread; and on the seventh day shall be a solemn assembly to the L-RD thy G-d; thou shalt do no work therein

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 בד"ה והי מספר בני

המאמר שם מסביר שמקור הנשמות, כנסת ישראל, נקרא "ארץ": זוהי מלכות, מקור החיות של כל העולמות, ככתוב "הארץ הדום רגלי". זוהי ה"ארץ" שתהיה למעלה מן ה"מים" לעתיד לבוא.

הערת קה"ת
לקרית במדבר ה, ב.

104 והיה מספר בני ישראל

"והיה מספר בני ישראל כחול הים". הפסוק במאמר המסביר את ה"ארץ" שמעל ה"מים" לעתיד לבוא.

Hosea 2:1 הושע ב:א

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר־יֵאמָר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֵאמָר לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 לרוקע הארץ על המים

"לרוקע הארץ על המים, כי לעולם חסדו". יש לקרוא כאן שהארץ מעל המים.

Psalms 136:6 תהילים קל"ו:ו

לְרוֹקֵעַ הָאָרֶץ עַל־הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ:

To Him that spread forth the earth above the waters, For His mercy endureth for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים קלו, ו.

106 בד"ה קול דודי

המאמר מפרש את "מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות" כיציאת מצרים — גילוי שבא בדרך של דילוג, ולא בסדר ההדרגתי של ההשתלשלות; ההרים הם האבות והגבעות הן האימהות.

הערת קה"ת
שה"ש יד, ג.

107 קול דודי

"קול דודי הנה זה בא, מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות". הפסוק במאמר העוסק באבות ובאימהות כהרים וגבעות.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב:ח

קוֹל דָּוִדִי הִנֵּה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הַהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 וקרני ראם קרניו

ברכת משה ליוסף: "בכור שורו הדר לו, וקרני ראם קרניו". השור וקרניו.

Deuteronomy 33:17 דברים ל"ג:יז

בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רָאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עָמִים יִנְגַּח יַחְדָּו אֶפְסִי־אֶרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה:

His firstling bullock, majesty is his; And his horns are the horns of the wild-ox; With them he shall gore the peoples all of them, even the ends of the earth; And they are the ten thousands of Ephraim, And they are the thousands of Manasseh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 ותרם כראם קרני

"ותרם כראם קרני, בלותי בשמן רענני". הקרן המורמת ושמן המשיחה.

Psalms 92:11 תהילים צ"ב:יא

וְתָרַם כְּרָאִים קַרְנִי בְּלֹתִי בְשֶׁמֶן רַעְנָנוּ:

But my horn hast Thou exalted like the horn of the wild-ox; I am anointed with rich oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים צב, יא.

100 ובא לו לקרן

הזוהר בסוף במדבר מביא את סדר קרנות המזבח שבמשנה: "בא לו לקרן" שבוויית דרומית־מזרחית, ואומר שסוד הקרן הוא עול מלכות הקדושה.

Zohar, Bamidbar 6:56-7:65 ספר זוהר, במדבר ו:נ"ו-ז:ס"ה

R. Eleazar then asked his father, R. Simeon, for a mnemonic suggestive of this method of effecting unification. In reply his father mentioned the manner in which the priest goes round the altar, regarding which the Mishnah-Code says: "And [the priest] came to the south-eastern, then to the north-eastern, the north-western, and the south-western horn".1Mishnah Zebahim 5, 3. R. Eleazar then asked: 'How could one come to the south before taking upon oneself the yoke of the Kingdom of Heaven'

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

101 הפך ים ליבשה

"הפך ים ליבשה, בנהר יעברו ברגלי". קריעת ים סוף, שבה גילוי שלמעלה מסדר העולמות השווה בין הים ליבשה.

Psalms 66:6 תהילים ס"ו:ו

הִפָּךְ יָם לַיַּבֵּשָׁה בְּנֶהַר יַעֲבְרוּ בְּרַגְלֵי שֵׁם נִשְׁמָחָה־בּוֹ:

He turned the sea into dry land; They went through the river on foot; There let us rejoice in Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 ששת ימים תאכל מצות

"ששת ימים תאכל מצות". הפסוק במאמר שאליו מתייחס אדמו"ר הזקן.

Deuteronomy 16:8 דברים ט"ז:ח

שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי עֲצָרֶת לְהַבְרִיחַ לָאֱלֹקֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:

108 אחת היא יונתי

"אחת היא יונתי תמתי". חז"ל דורשים את היונה על כנסת ישראל, המשובחת מן ה"מלכות".

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו':ט

אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא לילדתה ראונה בנות ויאשרנה מלכות ופילגשים ויהללוה:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 ששים המה מלכות . . אלו ששים מסכתות

"ששים מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר". זהו החלק הראשון של הפסוק שהאדמו"ר הזקן מבאר.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Bamidbar Rabbah 18:21 במדבר רבה י"ח:כ"א

הערת קה"ת

שה"ש ו, ח. במד"ר יח, כא. שהש"ר עז"פ. [ט, ב]. [כ].

110 אחת היא יונתי . . זו כנסי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שה"ש שם ט. ובשהש"ר שם ט.

111 הנשמות מתקשראן באורייתא ואורייתא בקב"ה

הזוהר בפרשת אחרי מות: שלוש בחינות קשורות זו בזו — הקדוש ברוך הוא, התורה וישראל — וכל אחת מהן נסתרת ונגלית. זהו המקור לכך שהנשמות קשורות לתורה, והתורה לה.

Zohar III, 73a זח"ג עג, א

הערת קה"ת

זח"ג עג, א.

112 מי ברא אלה

"שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". הפסוק שעליו רומז המדרש בתחילת פרשת ויקהל לאותו סדר.

Isaiah 40:26 ישעיהו מ':כ"ו

שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם לללם בשם קרא אונם ואמין כח איש לא נעדר:

Lift up your eyes on high, And see: who hath created these? He that bringeth out their host by number, He calleth them all by name; By the greatness of His might, and for that He is strong in power, Not one faileth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 לא זו מחבבה עד שקראה כ"ה

משל למלך שקרא לבתו היחידה "בת", ולא חדל לחבבה עד שקרא לה "אחות", ואחר כך "אמ": כך קרא ה' לישראל בת, אחות ואם. משל זה

מיישב את השאלה.

Shemot Rabbah 52:5 שמות רבה נ"ב:ה

... משל למלך, שהיתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר מדאי, והיה קורא אותה בתי. לא זו מחבבה, עד שקראה אחותי, ועד שקראה אמי. כך הקב"ה, בתחילה קרא לישראל בת, שנאמר (תהלים מה): שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך, לא זו מחבבך עד שקראן אחותי, שנאמר (שיר ה): פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה, לא זו מחבבך, עד שקראן אמי, שנאמר (ישעיה נא): הקשיבו אלי עמי ולאמי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע. עמד רשב"י ונשקו על ...

Another matter, "they brought the Tabernacle" - that is what is written: "Emerge, daughters of Zion, and look at King Solomon, with the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, and on the day of the rejoicing of his heart" (Song of Songs 3:11). When was this verse stated? On the day that the Tabernacle was set up, when there was great celebration in Israel because the Holy One blessed be He rested amongst them. "Daughters of Zion ... [tziyon] - the children who are

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar III, 262a זח"ג רסב, א

הערת קה"ת

שמ"ר נב, ה. זח"ג רסב, א. ע"ה ש"ש ד"ה צאינה הא' בראשו [כא, ב] וש"ג. [כ].

114 רני ושמחי בת

"שירי ורוני בת ציון". הפסוק ממאמר תורה אור על בחינת "בת".

Zechariah 2:14 זכריה ב':יד

רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושמחי בתוכך נאם ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

115 כמ"ש ולעבדו

"לאהוב את ה' אלקיך ולעבדו בכל לבבך". עבודה כשל עבד, עולו של השור.

Deuteronomy 11:13 דברים י"א:י"ג

והיה אם שמעו תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto My commandments which I command you this day, to love the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and with all your soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יא, יג.

116 בד"ה ועתה יגדל נא

שם "אדני" הוא מלכות — המצוות הנעשות כציווי המלך — ו"כח אדני" הוא אור אין סוף המקיף את כל העולמות, הנמשך באמצעות קבלת מלכותו בקיום המצוות, בדומה לכוח הנסתר המגביה אבן שנוקדה. המאמר מסביר כיצד העול ממשיך לנשמה אור מקיף.

הערת קה"ת

לקו"ת שלח לט, א.

117 ועתה יגדל נא כח אדני

תחינתו של משה לאחר פרשת המרגלים: "ועתה יגדל נא כוח אדני".
הפסוק במאמר העוסק באור הנמשך באמצעות עול המצוות.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

ועתה יגדל־נא כח אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 15

118 ומהו לבושו של הקב"ה עוז

"מהו לבושו של הקדוש ברוך הוא? עוז, כמו שנאמר: 'ה' לבש, התאזר עוז; והוא נתן אותו לישראל, כמו שנאמר: 'ה' עוז לעמו יתן'. שורש הלבשים הנמשכים באמצעות המצוות.

Shemot Rabbah 8:1 שמות רבה ח:א

... ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים שחורות כעורב. וכתוב (תהלים כא, ד): תשת לראשו עטרת פז. מלך בשר ודם אין לובשין לבושו, וישראל לובשין לבושו של הקדוש ברוך הוא. ומהו לבושו של הקדוש ברוך הוא? עוז שנאמר (שם צג, א): לבש ה' עוז התאזר, ונתנו לישראל, שנאמר (שם כט, יא): ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. מלך בשר ודם אין נקראין בשמו קיסר אגוסטא, ואם נקראין בשמו היו ממיתין אותו, והקדוש ברוך הוא קרא למשה בשמו, שנאמר: ראה נתתיך אלקים לפרעה. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: ...

It was on the day when the L-rd spoke to Moses in the land "of Egypt" (Exodus 6:28). "The L-rd said to Moses: See, I have set you as god to Pharaoh; and Aaron your brother will be your prophet" (Exodus 7:1). "It was on the day when the L-rd... The L-rd said to Moses: See, I have set you as god to Pharaoh" - that is what is written: "Lift your heads, gates" (Psalms 24:7). Solomon recited this verse when he was taking the Ark into the Holy of

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

119 ה' עוז לעמו יתן

"ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום". לבוש העוז של ה' שניתן לישראל.

Psalms 29:11 תהילים כ"ט:יא

Havayah עוז לעמו יתן Havayah יְבָרֶךְ אֶת־עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

The L-RD will give strength unto His people; The L-RD will bless his people with peace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 מהלכים בין העומדים

"ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". נשמות העולות בין מלאכים העומדים בדרגות קבועות.

Zechariah 3:7 זכריה ג:ז

כה־אמר ה' צְבָאוֹת אֱסִי־בְרָכִי תִלָּךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתֶּה תִּדְּוִן אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־הַחֲצָרִי וְנָתַתִּי לָךְ מְהֻלָּכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה:

Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways,' and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה ג, ז.

121 ולא תשבית מלח

"ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך". הפסוק במאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן בעניין הסירות והאניות.

Leviticus 2:13 ויקרא ב:י"ג

וְכָל־קָרְבֶּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלֹחַ וְלֹא תִשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל־קָרְבְּנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח:

And every meal-offering of thine shalt thou season with salt; neither shalt thou suffer the salt of the covenant of thy G-d to be lacking from thy meal-offering; with all thy offerings thou shalt offer salt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 בכל מאדך

"בכל מאדך": אהבה בלי גבול, רצון הלב.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל־לֵבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 "חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת, ומתפללים שעה אחת, ושוהים שעה אחת"; כששאלו כיצד השתמרה תורתם, השיב התלמוד שמפני שהיו חסידים, תורתם השתמרה ומלאכתם התברכה.

Berakhot 32b:24 ברכות ל"ב ב:כ"ד

תנו רבנן: חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת, ומתפללין שעה אחת, וחוזרין ושוהין שעה אחת. וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפלה, תורתם היאך משתמרת, ומלאכתם היאך נעשית?

Our Rabbis have taught : The pious men of old used to wait an hour, pray for an hour, and again wait an hour. Since they spent nine hours in the day in connection with prayer, how was their Torah kept up, and how was their work done

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

124 "חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת, ומתפללים שעה אחת, ושוהים שעה אחת"; כששאלו כיצד השתמרה תורתם, השיב התלמוד שמפני שהיו חסידים, תורתם השתמרה ומלאכתם התברכה.

Berakhot 32b:20 ברכות ל"ב ב:כ'

חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִין שָׁעָה אַחַת:

The pious men of old used to wait an hour

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

125 יש קונה עולמו בשעה אחת

הערת קה"ת מפנה לא Avodah Zarah 10a למילים האלה.

Avodah Zarah 10a עבודה זרה י"א

הערת קה"ת

ע"ז י, א.

וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך, לא זו מחבבן עד שקראן אחותי, שנאמר (שיר ה): פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה, לא זו מחבבן, עד שקראן אמי, שנאמר (ישעיה נא): הקשיבו אלי עמי ולאמי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע. עמד רשב"י ונשקו על ...

Another matter, "they brought the Tabernacle" - that is what is written: "Emerge, daughters of Zion, and look at King Solomon, with the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, and on the day of the rejoicing of his heart" (Song of Songs 3:11). When was this verse stated? On the day that the Tabernacle was set up, when there was great celebration in Israel because the Holy One blessed be He rested amongst them. "Daughters of Zion ... [tziyon]" - the children who are

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

131 אחת היא יונתי

"אחת היא יונתי תמתי". כנסת ישראל בדרגת "אמי".

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו:ט

אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא לילדתה ראונה בנות ויאשרנה מלכות ופילגשים ויהללוה:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

132 כמש"ל

"כפי שנכתב לעיל" מפנה לפתיחת המאמר הקודם, "זה לוי'תן יצרת לשחק בו", שעליו מבוסס ההסבר כולו.

הערת קה"ת

רד"ה לוי'תן זה יעו"ש. [כ].

133 רני ושמחי בת גוי ושכנתי בתוכך

"רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך". השכינה תשרה ב"בת".

Zechariah 2:14 זכריה ב:יד

רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי ב, יד.

134 הנה ישכיל עבדי

"הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". העבד שהתרומם יותר מכולם.

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:יג

הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נב, יג.

126 יש קונה עולמו בשעה אחת

רבי בכה ואמר על קטיצת בר שלום, שמסר את חייו והובטח לו העולם הבא: "יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים".

Avodah Zarah 10b:15-16 עבודה זרה י"ב:ט"ו-ט"ז

יצתה בת קול ואמרה: קטיצת בר שלום מזומן לחי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים. אנטונינוס שמשיה לרבי, אדרבן שמשיה לרבי. כי שכיב אנטונינוס, אמר רבי: נתפודה חבילה. כי שכיב אדרבן, אמר רבי:

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

127 דמחכמה נפקת

הערת קה"ת מפנה לה Zohar II, 85a למילים האלה.

Zohar II, 85a זח"ב פה, א

הערת קה"ת

זח"ב פה, א. קבא, א.

128 דמחכמה נפקת

הזהר על משפטים: התורה יצאה מחכמה, מהמקום שנקרא "קדוש". כתר, מקור רצון הלב, נמצא מעליה.

Zohar, Mishpatim 20:500-502 ספר הזהר, משפטים כ"ת:ק-תק"ב

The pages omitted belong to the Ray'a Mehemna. AND YE SHALL BE MEN OF HOLINESS UNTO ME; AND FLESH THAT IS TORN BY BEASTS IN THE FIELD YE SHALL NOT EAT; YE SHALL CAST IT TO THE DOG (XXII, 30). R. Judah quoted here the verse: "And wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding?" (Job 28, 12). Said he: "Blessed are the Israelites for that the Holy One desires to honour them more than all the rest of mankind. At first He ... said unto them

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

129 וכבוד ה' יאספך

"צדקתך תלך לפניך, כבוד ה' יאספך". הלבוש המקיף את הנשמה.

Isaiah 58:8 ישעיהו נ"ח:ח

אז יבקע כשחר אורה וארבתך מתרה תצמח והלך לפניך צדקה כבוד ה' יאספך:

Then shall thy light break forth as the morning, And thy healing shall spring forth speedily; And thy righteousness shall go before thee, The glory of the L-RD shall be thy rearward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נח, ח.

פסקה 16

130 לא זו מחבבה עד שקראה אמי

המלך שלא חדל לחבב את בתו עד שקרא לה "אמי": הנשמות שנותנות לתורה.

Shemot Rabbah 52:5 שמות רבה נ"ב:ה

... משל למלך, שהיתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר מדאי, והיה קורא אותה בתי. לא זו מחבבה, עד שקראה אחותי, ועד שקראה אמי. כך הקב"ה, בתחילה קרא לישראל בת, שנאמר (תהלים מה): שמעי בת

135 כשור לעול

בית מדרשו של אליהו שנה: אדם צריך תמיד להעמיד את עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשא. דימוי לעבודת העבד.

Avodah Zarah 5b:4-5 עבודה זרה ה' ב:ד-ה'

"מִשְׁלַחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר", תֵּנָּא דְּבִי אֱלֹהֵי: לְעוֹלָם יְשִׁים אָדָם עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה כְּשׁוֹר לְעוֹל וְכַחֲמוֹר לְמִשְׁאֵי. שְׁלֵשָׁה יָמִים אָסוּר לְשִׂאת וּלְתַת עֲמָהֶם וְכוּ'. וּמִי פְּעִינָן כּוּלֵי הָאִי?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז ה, ב.

136 ונעוץ סופן בתחלתן

"סופן נעוץ בתחילתן ותחילתן בסופן". הנמוך ביותר קשור לגבוה ביותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלחבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Mikraot Gedolot (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלושון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shemini/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shemini/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק